

Uredništvo i uprava
ZAGREB, MASARYKOVA 25a
Telefon 67-89
Uredništvo in uprava
za Slovenijo in slovenski del
Julijske Krajin
LJUBLJANA, Erjavčeva 2a

ISTRA

»Rješenje manjinskog pitanja u Čehoslovačkoj počiva na ustavu i na odluci vlade da ne denacionalizira ni Nijemce, ni Mađare, ni Poljake, ni Rusine, jer su oni svi čehoslovački građani pod zaštitom države i vlade.
Dr. M. HODŽA

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSkih EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

OAZA DEMOKRACIJE

U svojoj knjizi — Borba za samoodređenje naroda — napisao je Masaryk za vrijeme rata: »Slobodne manjine imat će znamenitu zadaću u organizaciji Evrope; one će pomagati razvitak "prave" međunarodnosti.

Tim načelom vodi se Čehoslovačka već dvadeset godina i da cijela Evropa počiva na principima na kojima stoji demokratska Čehoslovačka, danas bi narodne manjine u Evropi zaista pomogle razvitku prave međunarodnosti. Manjine bi bile most, a ne brana, između raznih naroda i država. Međutim, u jednom dijelu Evrope manjine su brana sporazumima. Manjine su, sigurno, najmanje krive takovom stanju stvari.

Već dvadeset godina sve narodne manjine u Evropi gledaju u Čehoslovačku. Jer nigdje u Evropi ne uživaju narodne manjine toliko pravi kao u toj demokratskoj slavenskoj republici. Ne samo da Nijemci, koji sačinjavaju petinu stanovništva, imaju 79 poslanika u parlamentu i 36 senatora, već i najmanja, poljska manjina koja broji 80.000 duša, predstavljena u parlamentu sa dva poslanika Matične države tih manjina su veće od Čehoslovačke, pa bi se moglo pomisliti da se s njima postupa iznimno radi straha, ali Mađari u Čehoslovačkoj, kojih je 1930 bilo 600.000 imaju također 11 zastupnika u parlamentu i 7 senatora u senatu, a 98.000 mađarske djece pohađa čisto mađarske škole. Ruteni, koji uopće nemaju svoje nacionalne škole, predstavljani su u parlamentu sa 9 i u senatu sa 9 svojih predstavnika i od 114.000 rutenske djece, oko 100.000 ide u rutensku školu, što znači da sva djeca, pripadnici manjina, pohađaju školu svoga jezika, da imaju svoje učitelje i da imaju knjige u svome jeziku.

Ako se nadje u Evropi neki list koji napada Čehoslovačku radi njene manjinske politike, to je uvijek iz drugih razloga, a ne iz brige za manjine. Jer kada bi nekome stalo na sreću narodne manjine i mir između narodina, tada bi u Evropi imao prilike da ustaje u obranu onih manjina koje nemaju ne samo svojih predstavnika u parlamentima, nego koje nemaju, na pr. niti jedne pučke škole, niti jedne novine, a ima ih, recimo više nego Mađara u Čehoslovačkoj i geografski i etnički kompaktni su isto kao i Sudetski Nijemci, a i kulturni su isto toliko, kulturniji od većeg dijela naroda u čijoj državi se nalaze. Mislimo da i engleski »Observer«, koji je ovih dana napao Čehoslovačku radi njene manjinske politike, znade sve to, kao što to znadu svi evropski političari, ali političari i politički listovi smatraju danas narodne manjine tek sredstvom u borbi za druge ciljeve, a ne bore se za princip ravnopravnosti i pravde.

Čehoslovačka se ističe baš radi tih principa. Pravo za manjine nije samo tek povremeni politički potez, već to pravo proističe iz onih demokratskih principa na kojima počiva republika.

I radi toga smo i mi — kao glasilo jedne narodne manjine u emigraciji — uvijek gledali u Čehoslovačku kao na zemlju u kojoj su narodne manjine toliko slobodne i ravnopravne, da je za ogroman dio pripadnika narodnih manjina u Evropi stanje u Čehoslovačkoj nedostiživi ideal.

Ali nas veže za Čehoslovačku još nešto. U doba naših najžešćih narodnih borba u Istri, Česi su nam bratski pomagali. Mladi češki svećenici dolazili su u naša sela da budu sveticnici našem seljaku, češki poslanici u bečkom parlamentu su ustajali za naša prava i češki narod je sakupljao novčić po novčić za našu Družbu sv. Cirila i Metoda. Kada su za vrijeme rata naša djeca i žene iz južne Istre morali poći u emigraciju, jedino u Češkoj nam je bilo dobro.

MANJINSKA POLITIKA ČEHOSLOVAČKE

U Čehoslovačkoj će se stvoriti posebni statut o manjinama

Predsjednik čehoslovačke vlade dr. Milan Hodža održao je 28 o. m. na radiu govor u ime cijele čehoslovačke vlade. U govoru dr. Hodže predstavlja nov momenat to što će sva postojeća manjinska prava koja izviru iz ustava i zakona o jezicima i raznih drugih djelomičnih zakona i uredbama, biti koncentrirana u jednom manjinskom statutu, koji će biti mjerodavan za sve manjine, pa i za Čehu u krajevima gdje su Nijemci u pretežnoj većini. Na taj način smatra se da će biti oprovrgnuta tvrdnja da se s manjinama rđjavo postupa. Vlada je voljna da bez izuzetka jednako postupa u svim dijelovima republike prema svim građanima i da ih štiti protiv političkog i moralnog pritiska.

Iz govora dr. Hodže izlazi da srednja Evropa ulazi u nov period ravnoteže snaga. Čehoslovačka produžava da radi na očuvanju mira.

G. dr. Hodža je zatim tekstuelno citirao izvjesne pasuse iz govora Chamberlaina, u kojem je britanska vlada preko svoga predsjednika izjavila, da je primila na znanje potvrdu datu od njemačke vlade u svemu onome, što se tiče Čehoslovačke i da je također primila na znanje, da se pripremaju mjere, koje se mogu sprovesti u okviru čehoslovačkog ustava, a u vezi s razumljivim zahtjevima njemačke manjine u Čehoslovačkoj. Britanska vlada istovremeno je manifestirala svu svoju potporu u slučaju eventualnih teškoća, koje bi mogle da nastupe između njemačke i čehoslovačke vlade. To interesovanje britanskog premijera za naša manjinska pitanja, nastavio je dr. Hodža, ima solidan osnov u međunarodnom pravu preko ugovora o zaštiti manjina, koji su potpisani još 1919. godine.

Čehoslovačka vlada sa zadovoljstvom je primila izjave Chamberlaina. Dr. Hodža je zatim izložio, što je čehoslovačka vlada uradila i kakove je izjave dala u vezi s radom bivših njemačkih aktivista i to poslije njihovog izlaska iz vlade. Dr. Hodža je citirao i pitanje stampe. Sad, rekao je dr. Hodža, jasno je, da tradicionalna manjinska politika pod djelovanjem novih direktiva, naišla je u Čehoslovačkoj na puno povjerenje svih zainteresiranih, koji su bez razlike voljni da energično pruže pomoć kad je u pitanju sigurnost naše države.

Čehoslovačka vlada, na osnovu svega toga, pristupit će preudješavanju nacionalnih odnosa u okviru ustavnih mogućnosti, naravno vodeći računa o novostvorenoj situaciji, kao na pr. o izlasku iz vlade i vladine većine njemačkih ak-

tivističkih stranaka i isto tako vodeći računa o situaciji, koja je nastala poslije toga događaja. Dr. Hodža je zatim objašnjavajući krizu nastalu u njemačkim aktivističkim redovima podvukao, da Česi i Slovaci također prolaze period demokratskog nacionalizma, ali će se oni pored svega toga potruditi, da objektivno ocijene događaje, na osnovu kojih je karta Evrope u njihovom susjedstvu izmijenjena, a u cilju da se održi evropska ravnoteža. Ta činjenica, rekao je dr. Hodža, odvest će nas novoj fazi manjinske politike, i to će biti onda, kad svima bude jasno, da rješenje manjinskih pitanja u Čehoslovačkoj počiva na solidnim osnovima, a to su naša država, naš ustav

i odluka da ne denacionaliziramo ni Nijemce, ni Mađare, ni Rusine, ni Poljake, a prema tome ni Čehu ni Slovake, koji su svi čehoslovački građani pod zaštitom države i vlade, koja nikad ne će dopustiti nikakav moralni, politički i privredni pritisak.

Dr. Hodža je zatim izjavio, da manjinska politika u Čehoslovačkoj pati od izvjesne asimetričnosti, jer je Čehoslovačka bila i jeste u svim velikim događajima plemenita i liberalna, pa prema tome i neodlučna, kad su bile u pitanju beznačajne sitnice.

Čehoslovačka je još od prvih dana oslobodjenja toliko učinila za Nijemce, da su sigurno rezultati toga svi-ma jasni.

Poslije toga je dr. Hodža citirao sve što je Čehoslovačka učinila za zaštitu svojih manjina, dodajući, da u Čehoslovačkoj manjine slobodno dišu i vlada će i dalje ustrajati na tom putu i učiniti kraj svim intrigama, koje se šire protiv dobre

Dr. MILAN HODŽA

volje čehoslovačke vlade. Poslije historijskog govora predsjednika britanske vlade, rekao je dr. Hodža, koji je mnogo doprinio, da se stvari postave na svoje mjesto, više

niko ne treba da Čehoslovačkoj predbacuje, da svoju manjinsku politiku provodi pod pritiskom inostranstva. Za dvije posljednje godine, mogu jasno da izjavim, da mi nikad nismo dopustili, da se inostranstvo miješa u naše unutrašnje stvari, pa i sad nećemo namjere, da taj naš stav izmijenimo. Ja činim i mi ćemo činiti sve ono što proističe iz našega dubokog uvjerenja, naše volje i savremenosti naše države.

Sef čehoslovačke vlade završio je svoj govor riječima koje je 16 septembra 1937. godine izrekao povodom 20-godišnjice oslobodjenja Čehoslovačke zahvaljujući prije svega čehoslovačkoj vojsci i Francuskoj. Taj završetak govora glasi:

Čehoslovačka ima svoju misiju, koja se sastoji u tome, da na osjetljivoj strani organizuje sporazum i saradnju naroda. Ta njena misija je od životnog značenja za cijelu Evropu i evropski mir. Tu svoju misiju Čehoslovačka će vjerno ispuniti.

Priložili smo čekovne uplatnice

pa molimo cijenjene pretplatnike da se s njima posluže i da nam dostave dužnu pretplatu. Oni pretplatnici koji su podmirili pretplatu za cijelo prvo tromjesečje neka nam dostave nešto na račun drugog tromjesečja, a oni koji imaju sve u redu neka upreme uplatnice za drugi put.

Već smo mnogo puta opominjali naše pretplatnike da budu savjesni, da nam dostavljaju svoje pretplate, jer o tome ovisi ne samo opstanak ovog našeg lista, nego i njegov kvalitet. — Borimo se s velikim poteškoćama, ustrajno se borimo i ne popuštamo. Ali smatramo da imamo pravo, da u toj borbi tražimo potporu i saradnju čitave emigracije, a naročito pretplatnika lista. Mi pretplatnicima redovito dajemo ono što očekuju. Svaki tjedan dolazi im list u kuću. Dajemo im dobar list. Oni nama treba da to priznaju i da nam redovitim plaćanjem pretplate omogućuju rad.

Ne oklijevajte nego se poslužite priloženim čekom i šalijte pretplatu. List mora imati čvrstu materijalnu osnovu, — želimo li da akciju i borbu s uspjehom provodimo.

Dok su u Mađarskoj huškali pse na nas, u Češkoj su nas primili kao braću. Bili smo kod kuće — u dalekoj Češkoj i Moravskoj — kao što smo kod kuće danas ovdje. A kroz ovih posljednjih dvadeset godina nigdje, pa ni u Jugoslaviji, se nije toliko pisalo o nama i nigdje se nije ustajalo u našu odbranu tako odlučno i nezainteresirano.

Nismo rasisti, a ne sjedimo ni pod starom četredesetmaškom slavenskom lipom, ali smo i kao Slavenci privezani uz tu ži-

lavu, naprednu i demokratsku slavensku republiku, koja je kroz ovih dvadeset godina najočitlje demantirala razne germanske i romanske teorije o inferiornosti slavenske rase.

Radi svega, toga volimo tu bratsku državu i svaki napadaj na nju smatramo i napadajem na sve nas, jer nestajanjem ČSR nestalo bi u srednjoj Evropi posljednje oaze utišta svih progonjenih i posljednje oaze demokracije i slobode.

(t. p.)

USODA TRSTA PO PRIKLJUČITVI AVSTRIFE K NEMČIJI

Trst, marec 1938. Tržaške gospodarstvene kroge je silno razburila sprenobica, ki je nastala zaradi priključitve Avstrije k Nemčiji. O tem su presle razne bolj ali manj razburiljive vesti tudi v tuj liste. Zaman skušajo lašistični listi demantirati upravičenost teh glasov. Kaiti o zaskrbljenosti, s katero spremljajo celo uradni faktorji nastalo sprenobico, priča dejstvo, da je bila 25 marca posebna deputacija pri načelniku vlade, da mu pojasnijo težak položaj, ki se obeta Trstu in njegovemu prometu. V deputaciji so bili prefekt, pokrajinski tajnik, pokrajinski predsednik in tržaški podeštal. Po uradniku poročilu je sicer prefekt prinesel dučuju samo pozdrav tržaške pokrajine, podeštal mu je poročal o zanimivih odkritjih pri odkopavanju starega rimskega gledališča in pokrajinski tajnik mu je referiral o stranknem delovanju ter ga je povabil v Trst. Karu pa je bila prava mislija, izhajla iz odzgorova, ki ga je dal Mussolini. Ugotavljal je deputacijo, da bo lašistična vlada tudi v novi mednarodni situaciji z vsjo skrbjo ščitila interese Trsta. V tolažbo jim je tudi obljubil, da bo čimprej obiskal Trst.

Resnično je bil v soboto Trst dobesedno preplejen s plakati, ki so napovedali ta obisk za nedolžen čas, in na zahtevo pokrajinskega tajnika so morale vse trgovine v izložbah izvesti Mussolinijevo sliko.

Izmjena književnika Njemačka—Italija—Japan

Putnički ured japonskog ministarstva saobraćaja ima namjeru da Njemačkoj i Italiji predloži u zamjenu izmjenu poznatih književnika, koji bi onda poslije odnosa boračke u odnosnoj zemlji u seriji članaka ili u posebnim knjigama opisivali svoje dojmove. Na taj način postale bi kulturne veze te tri države još učima.

A rasizam i superiornost Rima?

Od Soče do Rečine -- od Triglava do Kamenjaka

Požar povzročil milijonsko škodo

Iirska Bistrica, marca 1938. — (Agis). — Vso okolice je močno razburil velikanski ogenj, ki je 23. 23. in 24. m. uničil ogromen kompleks borovcev na Sv. Ahacu nad Bistrico.

Vzrok požara ni znan. Najbrž je nesrečno povzročil kakšen cigaretni ogrejek, ki je vzplamtel v posušeni travi in zajel velik kompleks borovcev. Kljub takojšnjemu alarmiranju vsega okoliškega prebivalstva, poleg tega pa tudi domačih in reškili gasilcev, požara ni bilo mogoče omejit. Na pomoč je prhitelo tudi vojaštvo iz Bistrice, Košana, Reke itd., ki so si z gasilci in tomatini velika prizadežala, da bi rešili vsaj gotove komplekse borovcev, a niso imeli posebnega uspeha. Škoda so prvi moment ocenili na več kot milijon lir, kar bo tudi verjetno. Saj se je zadnje čase les zelo podražil in pomeni tako obsežnega kompleksa gozda velikansko gospodarsko škodo posebno, če pomislimo, da Italiji vedno primanjkuje lesa. Vedno borovcev na Sv. Ahacu je bilo še mladih in prav za prav za sečnjo in trgovino še neuprkladnih, toda v nekaj letih bi lahko lastniki dobili zanje lepe vsote. Borovci na Sv. Ahacu so last kmetov kar štirih katastrskih občin, in sicer trnovske, bistriške, jablanske in vrbovske.

Prilomiti je, da je v borovih gozdovih na Sv. Ahacu po vojni že večkrat izbruhnil ogenj, kot tudi v drugih predelih nad Trnovcem in Bistrico, toda takega obsega ni dosegel. Prav gotovo je hitrejši širjenju ognja pripomogla tudi lepa in suha pomlad, ki je zadnje čase posebno tož že ozračjala s snego.

V teh dnevih pa je ogenj uničil tudi komaj lani usajenega in tako imenovanega imperiálnega gozda pri Bazoviči, ki je zajel okrog 35.000 kvadratnih kilometrov zemljišča in uničil suho travo in grmičevje ter vse kar je dosegel.

Ce polde pri nas s požari v takem tempu napreli, bomo kmalu ostali brez lesa in ga ne bomo imeli niti za domačo uporabo. Včasih, ko smo si še sami varovali lastne interese, se nam kaj takega ni dogajalo, vsaj v tako velikem obsegu ne. danes pa, ko imamo povsod takozvano »milizija borovales«, ko nam nalagajo razne prednine in dolžnosti, ko nas obremenjuje za te in one ukrepe, nam grozi uničenje s skrbno, težkimi žilji in žrtvami vzgojenih gozdov.

Rad žena u podzemnim magazinima

Hrušica, mara 1938. — Kao što je već poznato, izpod našeg sela napravljeno je bilo velik magazin u kojemu se pune naboj. Tamo samo ženske. Do pred par mjeseci radilo je trideset žena, a sada se taj broj polako na pedeset. Nekolicina naših žena napuštalo je bilo molba da bi i one bile primljene na rad, ali su im molbu odbili, jer su one bile primljene novih dvadeset, koje su došli iz lužinskih krajeva, ali predar dana bile su sve ove nove i još nekoliko starijih otpuštene i odvedene natrag, a na njihova mjesta došli su već drugo novo i to jedina iz naših krajeva.

Šumski požari

Riječka »Vedetta d'Italia« osvrće se u dva navrata posljednjih dana na učestale šumske požare. U posljednje vrijeme je izbio 27 šumskih požara u okolici. List kaže da su krivi seljaci i pastiri koji da ne paze na vatru koja tako nastaje buduću da je sve suho, jer nije, do posljednjih dana, padala kiša već skoro dva mjeseca.

SVADJA NASLJEDNIKA BARUNA KUPELWIESERA U PULI

U Puli se uoči dana održava velika rasprava oko ustupanja miliona kvadrata zemlje podignu Baruna kod Pule baruna Kupelwiesera.

Učinjena Lida Kupelwieserova kćer i Pulj, žena Karla Kupelwiesera, kojomu u oče bio ostavio tercijnu obliku sa svim imovinom. Ta kćer je malo pomalo pokupovala još neke dijelove, tako da je više od polovine otoka bilo njegovo, ali se u ovom obzoru zato da se u slučaju smrti ostavi sve u skupini radnika u Puli. Pred godinu dana primio je, u svojstvu, samostalno.

Vsega imovine je obnova popušta s polovinom i osamtu bi bila zato dobiti imovine i za nekakve obilježja i miliona i po lica. Osim toga bi imala pravo da do smrti stanuje u vaskosnoj ruti na otoku i da dobiva hranu.

Krijumčari zapalili šumu

Vodice, mara 1938. — U noći između 3 i 4 o. m. na cesti između Vodica i Muna u šumi Rebeca izgorio je jedan krijumčarski poluteretni automobil u kojem se nalazila kava i druga krijumčarska roba. Mi se ne bi ni osvrtili na ovaj događaj, ali nam je ovaj požar nanio velike štete, jer se od vatre zapalila i naša hrastova šuma. Štetu ne trpi cijelo selo, nego desetak seljaka, jer su izgorili njihovi dijelovi šume. Ne zna se komu je ovaj automobil pripadao. Šteta nanosena našim seljacima prelazi preko stotinu hiljada lira.

Dve posojilnice u likvidaciji

»Gazzetta Ufficiale« je donela dekret z dne 2. marca 1938., s katerim je bilo ustavljeno izdajanje kreditov ljudske posojilnice in hranilnice v Knežaku ter hranilnica sama postavljena v likvidaciju.

Pod izredno likvidaciju je postavljena tržiška kmečka posojilnica. Pokrajinski nadzornik za javno varčevanje je odredil konec januarja izredno likvidacijsko postopanje in izdal prepoved za kredite. Zaradi tega je dobila tudi nov upravni odbor.

»Svetogorska kraljica«

Gorica, mara 1938. Pod tem imenom bo začel v najkrajšem času izhajati v Gorici skromen mesečni čisto versko-reklamne značaja o priliki 400-letnice samostana na Sv. Gorl. Izhajal bo na širih straneh malega formata.

Osudeni krijumčari

Rijeka, mart 1938. — Ovih dana je na Rijeci osuđen veći broj krijumčara koji su krijumčarili raznu robu iz slobodne zone. Osuđeni su na godinu dana svaki i na 2000 lira globe: Pavao Kirin i Vladimir Jardas, Ivan Pelozo iz Muna na 14 mjeseci i 3000 lira globe, a Josip Jurca na 1 god. i 1600 lira. Više njih je osuđeno na manje kazne, a desetak je riješeno radi pomanjkanja dokaza.

REKA OBČUTNO PRIZADETA PO ZADNJIH DOGODKIH

Reka, mara 1938. — (Agis). — V Trstu so se takoj občutle posledice priključitve Avstrije k Nemčiji, a inonda se bolj na Reki. V vseh gospodarskih krogih so zaradi tega v ljudi skrbeli »zona francoske druge zgodnosti, ki so bile priznane Reki in okolici, da bi odnotnim prebivalcem olajšale gospodarsko stanje, so vse zaman. Zadnji dogodki v Avstriji pa so porazno vplivali na čim dalje slabše gospodarsko stanje Reke in okolice. Promet se je znatno skrčil, da ne rečemo zastal, skoro v vseh panogah. To dejstvo nam potrjujejo vesti, ki se širijo po Reki, da so nekateri večji uradi odsvolili po več uradnikov nakrat. Brezposelnost se tako veča, uradniškega mesta ni nikjer več dobiti, tudi s pomočjo sindikata ne.

Posojlivanje

Golac, mara 1938. Širo se glasovi da će se ove godine zasadiiti dva milijuna borovih stabala u našoj okolici, ali se ovome veselimo ako se ovo obilježje, jer ćemo imati lijepih koristi. Ne samo što ćemo si moći zaraditi kakovu liru za patentu, nego će u buduću biti naša polja zaštićena od vjetrova i drugih vremenskih nepogoda.

KOLIKO IZDAJO V JULIJSKI KRAJINI ZA KINO I TEATER

Po knjizi »Lo spettacolo in Italia«, ki jo je izdal univ. prof. Luzzatto-Fegiz v Trstu, posumamo, da so Italijani v l. 1927. izdali za kino, gledališča i. t. d. 627 milijonov lir, kar znaša 14.60 lir na prebivalca in kupili 336 milijonov vstopnic, kar bi dalo tri vstopnice na mesec za vsako družino. V te svrhe se je izdalo približno toliko kolikor za kavo in pošto vrednostnice, ali četrtino od tega, kar se je izdalo za tobak. Največ so izdali v Rimu, kjer pride na vsakega meščana 64.24 lir letno, a najmanj v Nuoro.

V Trstu pride v l. 1936. na vsakega prebivalca 7.91 za gledališče, 41.20 za kino, 2.01 za sport in 6.41 za razne druge prireditve. Skupno torej 58.23 lir. Za Trstom sledi Reka z 49.22 lir za vsakega prebivalca. Pulj s 45.30, Videm 42.18, Zader s 34.69 in končno Gorica z 32.37.

Julijska Krajina je izdala več nego 24 milijonov lir, po provincah pa je prva Lombardija s 132 milijoni. Mesto Trst je izdalo 14 in pol milijona lir.

MUSSOLINI DOLAZI U TRST

Trst, mart 1938. — »Piccolo« od 26 o. m. donosi preko cijele stranice ogromnim slovima vijest o radosti, koja je obuzela Trščane kada se doznalo da će Mussolini posjetiti Trst. Sirene svih tvornica i brodova su počele trubiti, a na večer je organizirana velika povorka sa zastavama i muzikom. Usput donose listovi i ovu vijest o Duceovim obećanjima Trstu: Mussolini je primio u palači »Venezia« prefekta trščanske pokrajine koji mu je podnio izvještaj o stanju u ovoj pokrajini. Predsjednik vlade ovom prilikom izjavio je prefektu trščanske pokrajine da će posjetiti Trst i zamolio ga da obavijesti stanovništvo Julijske Krajine da će se vlada pobrinuti da u novoj situaciji, koja je nastala poslije priključenja Avstrije Njemačkoj, budu zagarantovani interesi Trsta kao važnog pomorskog centra.

Njemačka će dobiti slobodnu zonu u Trstu

Prema jednom telegramu iz Berlina uvjerava se, da će odmah nakon plebiscita u Njemačkoj otpočeti u Rimu pregovori između Italije i Njemačke za uređenje i rješanje pitanja koja su ostala susperdovana s Avstrijom nakon posljednjih događaja. U tim pregovorima raspravljat će se o davanju slobodne zone Njemačkoj u Trstu.

Drobitž

Dolina. — Rudolf Malnič je bil naznanjen oblastem, ker je prodajal navodeno mleko.

Gorica. — Po hudi boleznj je v krakem času umrl dalec na okrog znani trgovec z bicikli in mehanik Ignac Plaut, star komaj 40 let po rodu iz Baturja. Prijela se ga je influenza, ki je sedaj močno razširjena na Goriskem. Sožalje!

Gorica. — Mestni župnik pri sv. Ignaciju, Karel Pichlin, je bil imenovan za hišnega prelata sv. očeta.

Gorica. — Ker je prestopil določbe policijskega opomina, je bil aretiran 35-letni R. Bratina.

Kal pri Kanalu. — Ker se je zaporstavil oroznikom je bil aretiran Savil Ivan iz Kobarida.

Katinara. — Posetniku Palčiću Antonu je zgorel senik. Škode je 1500 lir.

Katinara. — Za župnika na Katinari je bil imenovan župni upravitelj Anton Piščanec iz Ribemberka.

Koper. — Na cesti med Izolo in Koprmo se je zgodila smrtna nesreča. Ivan Koren iz Marezig ko se je vračal domov v družbi svojih prijateljev, se je izognil avtomobilu na napačno stran. Z blatnikom je bil podrt na tla in z glavo zadal ob kamen, ki mu je prebil lobanjo.

Labin. — Rudar Šimun Matošević je u Kranjanskim rudniku poginuo. Zgnječih su ga mali vagoni u kojima se izvooi ugljen.

Postojna. Te dni je bila konferenca za povzdigo lujskega prometa, ki so se je udeležili poleg zastopnikov iz Julijske Krajine, Trsta, Gorice in drugih centrov, tudi zastopniki »Putnika« in ostalih tujsko-prometnih organizacij iz Slovenije. Razpravljali so, kako naj bi se razvijal tujski promet v bližnji sezoni.

Pula. — Zato što su prodavali razvodnjeno mlijeko kažnjeli su sa 200 lira globe Valturec Kajčić Jakov, Dobran Lovre, Perić Blaž, Kajčić Bože, Ušić Jakov a Budžon Luka na 250 lira. Iz Medulina je kažnjen sa 200 lira Cukon Grego, a isto tako i Millvoj Anton i Brenko Mijo iz Šikici.

Pula. — Ušić Ivan iz Ušići kod Valture, star 37 godina, teže se ranio u desnu nogu sječički drva. Osmogodišnji dječak Bonacina Ivan iz Barbana što je po sebi lonac kipuće vode i bio je dovozen u bolnicu.

Pula. — U Sisamu su dva četrnaestogodišnja dječaka Bruno Dobrić i Tromba — našli u travi staru granatu. Granata je u eksplodirala u ruci Tromba je ubila, a Dobrić je umro kasnije u bolnici.

Pula. — U bolnici su dovezeni ranjeni dieca Angelina Mirković od 11 godina, Maria Filipić od 5 god. i radnik u tvornici cementa Josip Milotić, star 32 godine.

Pula. — Ivan Stihović, pok. Ivana iz Golaša osuđen je na dva mjeseca zatvora i 600 lira globe, jer su ga karabinjeri našli u šumi s lovačkom puškom u ruci za koju nije imao dozvole.

Rijeka. — Dovezen je u bolnicu Anton Princ iz Burovice. Udario ga je konj kopitom u glavu.

Rijeka. — Jardas Josipa iz Brnčići osuđena je na 200 lira globe, Jardas Ana iz Brnčići na 100 lira i Matetić Paula iz Saršoni na 600 lira globe zato što su prodavale slabo mlijeko.

Rijeka. — Radi provale u neku tračku osuđeni su Pilipić Rikard na 18 mjeseci zatvora i Josip Grič na godinu dana.

Rijeka. — Ivan i Anton Kinkela iz Zvončec osuđeni su na osam mjeseci svaki, uvjetno na 5 godina, zato što su bacali kamene na karabinjere dok su ovi vršili službu pred gostionom Kinkela. Branili su se da su htjeli potjerati karabinjere kako bi se mogao ples produžiti.

Rijeka. — Zato što su prodavali tjestenu skupije nego što je propisano, kažnjeni su trgovci Savina i Libertat Kamalić na 200. odnosno 100 lira globe, a Nikola Grbac na 100 lira globe.

Sežana. — 90-letni Franc Reigel se je spetaknil ob kamen in padel na tla, tako da se je z glavo zadel o oster bor. Nezavestnega so ga odpejali v tržaško bolnično, kjer so ugotovili, da ima počeno lobanjo.

Soča. — V Lepenji je požar uničil Andreju Kravaniju domaćo. Ogenj je izbruhnil ponoči in rešili so se v zadnjem hipu vsi člani družine, a hiša in še drugih 6 poslopi, na katera je oženj hitro preskočil, so uničena. Da je nastal tako velik požar, je temu krivi veter. Flamančni stražniki in maloštevni domaćini, ki so se z največjim naporom omejlili požar. Zgorole so tudi nekaj ova. Finančni stražniki so rešili Andreja iz gorče hiše, ko je bil že v nezavesti. Škode je 80.000 lir.

Sempolaj. — Dne 19 marca t. l. je umrl znani trgovec Ivan Šušteršič v starosti 52 let. Že precej časa je bolehal za teško boleznijo. Sožalje!

Škrilje. — Umrl je znani posestnik Pavel Rusija, v starosti 84 let. Bil je nadvse skrben gospodar in zelo delaven. Svoje otroke je vse šolal in jih dobro vzgojil. Sožalje!

Trst. — Andrej Rešček iz Vrdele je na cesti pri Zavrlju padel pod voz ter dobi teže poškodbe na glavi in na prsih. Prepeljali so ga v tržaško bolnišnico.

Trst. — Emilija Berdetic, stara 49 let, je padla pri Zavrljah, ko se je vračala domov in si zlomila nogo. V bolnišnici bo ostala 10 tedno.

Tolmin. — V mlekarški šoli se bo začel te dni tromesečni tečaj za sirarstvo, ki je namenjen živonorejcem iz Tolmina, Kobarida, Idrije, Banjške planote ter iz Baške doline.

Trst. — Pred sodiščem je bil obsojen Zgonc Alojz, jugoslovanski državljan iz Cerkljice. Finančni stražniki pri Rauberkomandi so videli kako je padel z viška zavoj. Ko so se približali je počil strel, a v tem momentu so opazili kako neznanec beži. Kmalu su orožniki prejeli Rudolfa Zalarja iz Hrastji, ki je izjavil, da je zavoj namenjen omenjenemu Zgoncu, ki je dobi 500 lir den. kazni.

Trst. — Ko je hotel 60 letni Poropat Anton ugasniti električno luč v svoji trgovini z ogljem je dobi tako močan udarec električnega toka, da ga je vrgel na tla, kjer si je prebil lobanjo. Prepeljali so ga v bolnišnico v nezavestnom stanju.

Vitovlje. — Posetniku Francu Marinciju je zgorelo gospodarsko poslopje, v katerem je bilo okrog 150 kvintalov sena in ostale krme. K sreći so vse ostalo in živino še o pravem času rešili.

Trst. — U noći med 20. in 21. m. m. cernu so tatovi okradli cerkev sv. Justa. Znak kažejo, da je bila tatvina dobro organizirana, jer preji. Zvečer so se tato organizirani u cerkvi in do je cerkvenik zapli cerkev so šli počasi na delo. Cerkvene letve so pristojni k lipu Matere bože, razbili šipo in odnesli kromu. Ko so delo opravili, so se s vrvmi spustili preko okna na prosto. Zjutraj je bilo cerkveniku na prvi pogled jasno, kaj se je zgodilo, ko je videl letvo in razbito šipo. Zadeva je bila tako javljena oblastem, ki skrbno iščejo tatove. K sreći je bila krona pomarežena in popolnoma podobna pravi, ki je nekaj let imajo na bolj varnem mestu, ker so se predvidevali možnost kakoga ropa. Kljub temu so tatovi napravili okrog 9.000 lir škode.

NARUCITE DZEPNI KOLEDAR
»SOČA« ZA 1938 GOD.

VAŽNI DOGAĐAJI U SVIJETU

ODLOMKI IZ NAŠE ZGODOVINE

Španjolska i Kina

U Španiji pobunjenici, snabdjeveni u posljednje vrijeme obilno avijacijom, artiljerijom i dobrovoljcima, napreduju prema Kataloniji i došli su do Lerida. Po nekim vijestima već je pala i Lerida, koja je udaljena od Barcelone 140 km. Iz Madrida i Katalonije dolaze stalno pojačanja, tako da republikanci daju sve jači otpor. Prema obavještenjima iz Barcelone, republikanci su pustili u borbu veliki broj aviona, koji su se sa uspjehom suprotstavili pobunjeničkoj avijaciji, što je omogućilo artiljeriji efikasnije djelovanje protiv pobunjeničkih napada. U Barceloni teče život normalno, a po zidovima se množe natpisi »Non passeran!« (Neće proći). Sada ostaje na Kataloncima, prošle dvije godine Francove pobune, najveći teret rata i o njima ovisi pobjeda ili poraz. Pretsjednik vlade Negrin održao je govor preko radija u kome je izjavio da je situacija doduše ozbiljna, ali nije beznadna. Ima samo jedna potreba koja se tiče i fronta i pozadine, a to je pod svaku cijenu i u svakom slučaju davati otpor.

Vijesti o pobjedi Francovoj i slomu republikanaca su još preuravnene, iako talijanska, njemačka i ostala štampa koja simpatizira s Francovim već petnaest dana najavljuje konačnog francuskog rata i potpunu pobjedu pobunjenika. Dok je takova situacija u Španjolskoj, u Kini su Kinzi izvojevali posljednjih dana nekoliko velikih pobjeda u Santungu, Anhveju i Šansju. I sami Japanci priznaju da Kinzi imaju inicijativu u svojim rukama. Ne samo na fronti, već i u krajevima koje je Japan zauzeo, Kinzi se bore protiv osvajača i to je valjda prvi put u povijesti Kine, da je cijeli kineski narod složan i jedinstven u obrani svoje domovine. Sa svih krajeva svijeta Kinzi šalju pomoć i dolaze da se bore protiv Japanaca. List »Sinhua« i »Hanku« objavljuje poziv 1400 šanghajskih Kineza mornara kineskom narodu i vladi. Mornari se zaklinju da »neće živjeti pod borbim nebom sa napadačima koji pod izgovorom borbe protiv komunističke žele da zarobe kineski narod«. Mornari će se boriti do potpunog uništenja Japanaca na zemljištu Kine.

Anglesko - italijanska pogajanja

Kot poročajo listi, italijansko-angleska pogajanja za sporazum ugodno napreduju. Anglija je menda Italiji dokazala, da anglesko oboroževanje ni naperjeno protiv Italije. Italija bo sodelovala pri zatiranju nemirov v Palestini po pogajanih, da Anglija prizna angleske Abesinije. K temu poročilo dodajajo italijanski listi, da se bosta angleski delegat lord Perth in Ciano pogajala o sledečih točkah: 1. stališče Italije glede Španije, 2. vprašanje Balcarov, kanarskih otokov in maroških utrd, 3. dolocitev meje Abesinije z Egiptom, Sudanom in Kenijo, 4. pravice angleske trgovine in misijonarjev v Abesiniji, 5. stališče Italije do Arabcev ob Rdečem morju, 6. svoboda plovitve italijanske mornarice v Rdečem morju.

Austrijski biskupi i Hitler

27 o. m. je pročitana u austrijskim crkvama izjava austrijskih biskupa. Potpisali su ovi crkveni dostojanstvenici: kardinal-nadbiskup dr. Innitzer, nadbiskup dr. Weitz, nadbiskup dr. Pavlikovski, biskup Johannes-Maria Gfellner i biskup dr. Michael Mellemauer. Bečki kardinal-nadbiskup dr. Innitzer dostavio je naročito povjereniku vudke Reicha za plebscit, oblasnom vodji Burckelu, tekst te izjave s' ovim popratnim pismom: B e č, 18 mara 1938. god. Mnogopostovani župni vodjo, Ovim mi je čast dostaviti Vam povelju izjavu austrijskih biskupa. Iz njenog sadržaja moći ćete se uvjeriti da smo mi biskupi dobrovoljno, bez ikakove prinude, izvršili svoju nacionalnu dužnost. Unapred znam, da će ova izjava biti polazna točka skladne saradnje. Izvolite primati izraz mog odlučnog poštovanja. Heil Hitler! — Kardinal Innitzer, nadbiskup s. r.

ČEHOSLOVACKA MANJINA U AUSTRIJI GLASAT ĆE ZA PRISAJEDINJENJE AUSTRIJE REICHU

Nacionalni bečke općine primio je predstavnik bečke češke manjine, koji su mu predali odgovor na pitanje koje je nacionalni stavlo bečkim Česima prilikom prijema njihovih predstavnika. Predstavnik češke manjine izjavili su nacionalnu bečke općine da će češka manjina 10 aprila sljedeće glasati za prisajedinjenje Austrije Njemačkoj. Predstavnik češke manjine obavjestili su nacionalni da je Srednjeni narodni savez čehoslovačke manjine u Austriji uputio Čehoslovacima, austrijskim državljanima, proglas pozivajući ih da na plebscitu složno glasaju za prisajedinjenje Austrije Njemačkoj. Isto tako glasat će za prisajedinjenje Gradiscanski Hrvat i Koruški Slovenci.

„Godina Francuske“ u Beogradu

Beograd, 28. marta. — Jučer je u Beogradu na sveučilištu održana svečanost, koja bi imala biti početak »godine Francuske«. To je akcija bivših srpskih djaka u Francuskoj, koji su to obećali Yvonu Delbosu, bivšem francuskom ministru vanjskih poslova prilikom njegovoga lanjskoga posjeta u Beogradu. Svečanost je bila odlično posjećena. Hiljade građana, od najmlađih do najstarijih, muško i žensko, došli su na sveučilište, da čuju riječ ljubavi i poštovanja za Francusku. Govorili su sveučilišni profesori Bogdan Popović i dr. Miljanović i dva studenta, a general Živko Pavlović, koji je imao da govori, poslao je pismo, jer je spriječen bolešću. Pismo je pročitano pred svima, a svršava: — Sireći ljubav prema Francuskoj vi se odvažujete sjenama vaših starijih koji su položili živote za slobodu i za pravdu. — Vaš rad je častan. Vaš rad je uzvišen. Vaš rad je značajan doprinos za bolji život čovječanstva. Ne klonite! Ustrajajte! Naprijed! (General Pavlović je član Srpske akademije nauka, član Akademskog društva za međunarodnu povijest i član Latinjske akademije nauka, umjetnosti i književnosti). Svečanost je završena pjevanjem »Marsejleze«. Usporko ogromnog broja, skupština se razila u redu.

MALE VESTI

— U Beogradu je 27 o. m. u prisustvu talijanskog ministra pučke kulture Alfiterija, Knez Namjenski otvorio izložbu talijan. portreta kroz stoljeća. Izložba je u muzeju Kneza Pavla. Izloženo je 120 skulptura i slika od platna iz rimskih vremena pa do danas i od preko 100 autora. »Vreme« je ovom zgodom izdalo posebni prilog sa suradnjom više talijanskih političara i javnih radnica. Iza toga su održani banketi, zdravice i podijeljena odlikovanja, a ministar Alfiteri s ostalim Talijanima poklonio se grobu blagopokojnog Kralja Aleksandra na Oplencu.

— U prisustvu gradonačelnika i pred 5000 mladih ljudi u parku Mihajla u Tokiju svečano je predan talijanskom ambasadoru jedan starinski japanski mač, kao poklon Japana Duceu. Tom prilikom su održani govori, u kojima se je isticala čvrstina talijansko-japanskog prijateljstva.

— Prvi razarač sagrađen u Jugoslaviji porinut je u Splitu 30. o. m. u more. Razarač nosi ime »Zagrebe«. Tim povodom održane su velike svečanosti. Doskora će biti dovršen i razarač »Ljubljana«. Oba razarača slična su u Engleskoj sagrađenom razaraču »Beograd«.

— U državnom tužništvu Reicha odlučeno je, da se odzri parnica protiv bivšeg austrijskog saveznog kancelara dra Schuschnigg pred vrhovnim sudom u Leipzigu.

— Povodom godišnjice potpisivanja talijansko-jugoslovačkog ugovora izmijenili su brojave talijanski ministar vanjskih poslova prof. Ciano i jugoslovački ministar vanjskih poslova dr. Stojadinović.

— 40 milijuna lira potrošit će Italija na doček kancelara Hitlera ne računajući trošak oko parada, prevoza vojske i milicije i oko manevra koji će se održati Hitleru u počast. U Rimu se gradi poseban kolodvor, a u Napulju i Firenci se preuredjuju cijele ulice kuda će proći Hitler.

— Listi se že poročali, da i znani italijanski dirigent Toscanini otklonio sodelovanje na međunarodnom festivalu v. Solovjeva, navajali pa nisu vzroke te odklonitve. Nekateri inozemski listi so v zadnjem času prinisli izjavo Toscaninila, da je nekova zavrnitev v zvezi z dogovori v Berchtesgadeniu. — (Agis).

— Talijanski ministar vanjskih poslova prof. Ciano imao bi u aprilu posjetiti London i tom prilikom potpisati englesko-talijanski pakt o prijateljstvu, ako dođe budu dokrajčeni pregovori Rim-London.

— Grupa njemačko-socialne stranke u Bratislavi zaključila je s' jednim glasom većine, da se ova organizacija pretvori austrijskoj njemačkoj stranci. Predstavnik katoličkih organizacija glasovali su protiv i najvili listup.

— Švicarski ministar Rueser je prispeo v Rim in stopil v razgovor s Cianoim glede nedavnih avstrijskih dogodkov. Dobil je zagotovilo, da stoji italijanska vlada na stališču, da je v aplochem interesu evropskega mira tudi nadaljna nevtralnost in neodvisnost švicarske države. — (Agis).

TEORIJA O NAŠI NASELITVI

V enih prejšnjih številk smo govorili o razlikih stališčih, ki jih zavzemajo naši znanstveniki o naši naseelitvi v teh krajih. Danes hočemo na kratko podati stališče enega naših zgodovinarjev dr. Milka Kosa o tem vprašanju. On zastopa stališče, da so Slovenci naselili v današnje pokrajine v V. ozi VI. stoletju, v nasprotju z nekaterimi, sicer redkimi, ki pa trde, da so tu že od nekdaj. Stališče dr. Milka Kosa, univerzitetnega profesorja v Ljubljani, je sledeče: V zvezi z velikim valom južnih Slovanov, ki so v VI. stoletju prodrali na Balkanski polotok, srednje Podonavje, na Jadransko Primorje in v Zahodno Alpe, je ena njihova veja v poslednjih letih VI. stoletja prišla v Istro in Furlanijo. Že v zadnjih letih VI. st., v letu 600, piše papaz Gregor v enem izmed svojih pism: »Zelo sem vztrmiren radi naroda Slovanov, ki skozi Istrsko vrata že navajljuje v Italijo«. V tisti dobi se je ta zapadna veja južnih Slovanov, ki so v sedmih današnjih Slovenecih in Hrvatih v Istri, na Krasu in v Posočju, borila zdaj v zvezi z Avari, zdaj sama, proti Bizantincem v Istri in proti Longobardom v Furlaniji. V prvih desetletjih VII. stoletja je bil slovensko-avarski pritisk na longobardsko Furlanijo že tako močan, da so se Longobardi lahko vzdržali samo s tem, da so organizirali in utrdili državno vojaško krajino, ki so jo potegnili ob vzvodni furlanski meji od zgorajega Tilenca do Jadranskega morja pri Trstu. Longobardska vojaška krajina je preprečevala Slovencev vtič v Italijo nad, čem sta stoletje ter obnem usodno vplivala na formiranje slovenskega jezika in področja obnove longobardsko-romanskega. Tam, kjer je Longobard pred dobrih 13. stoletji z učenjem v roki zadržal Slovence, je ostala do današnjih dni meja slovenskega elementa. V VII. stoletju in v prvi polovici VIII. so

Slovani zavzemali Posočje in severni Kras, v drugi polovici VIII. st. pa prišli preko tržaškega zaledja in preko kvamerskega Primorja — že v Istro. Na neki skuščini, ki je bila obdržana v prvih letih IX. st. na rečici Rižani pri Kopru, so se Lantinci zelo pritoževali nad Slovani, ki da so posedli njih zemljo, »orjejo naše njive in ledine, kosijo naše livade, pasejo drobnico na naših pašnikih«. Romani, ki so bili pregnani iz svojih knjižinskih imetij, so morali celo plačati Slovanom davek. Pod pritiskom Slovanov, se je romansko prebivalstvo čimdalje bolj umikalo proti obali v utrjena mesta. Slovan jim je sledil, toda mest ni zavzemal, temveč se je zadovoljeval s tem, da se je naselil pred mestnim ozirom, za katerim so živeli Romani v tradicionalni starejši prava, običaje in jezika svoje posebno življenje, v katerega je šele čez stoletja prišlo čisto počasi pronicati slovenski element. Ko je Karel Veliki uničil Longobardsko državo, se je zrušila tudi meja med Longobardi in slovenskim zaledjem. Večina Slovencev, z dečmi Hrvatov iz Istre, Krasa in Posočja, je prišlo v sestav frankovske države ter v področje frankovske državne, ekonomske in socialne ureditve. Prišlo je do nove upravne razdelitve naše zemlje. Furlanska, s katero stoji v tesnejši zvezi kraj na brezovih Soče in delno na Krasu ter Istro, stoji v politično skupnost z Italijo, ostali slovenski kraji pa s Franki ali Nemci. To je v slavnem stališču, ki ga zastopa dr. Milko Kos in večina slovenskih zgodovinarjev. Obenem je tudi podana s tem zgodovina prvih stoletij po naseelitvi, zlasti pa utemeljitev naše meje proti zapadu, t. j. danes proti Italiji, ki je v jezikuvedno oziru nad 12 stoletji že trdna in vedno enaka. (Po Dr. Milko Kosu).

Otkriće poprsja Jurja Biankinija

Split, 29. marta. — Jadranska Straža je danas na svečan način otkrila poprsje Jurja Biankinija u predvorju doma Jadranske Straže. Svečanosti je prisustvovala i ministar vojni arm. general G. Marić Ljubomir.

Pretsjednik Jadranske Straže dr. Ivo Tartaglia održao je tom prilikom govor u kojem je, među ostalim rekao: — Prije rata, u Austro-Ugarskoj mornarici, čija je politika išla za tim da ove obale raznarodi i osiromaši, kako bi ih lakše mogla iskoristiti za svoje posebno imperijalističke, političke, ekonomske i stralačke svrhe, blagopokojni Biankini, ostajajući se na historičke činjenice, da su Hrvati pred trinaest stoljećima zaposlili ove obale, na njima osnovali svoju narodnu državu i njih u neprekidnom kontinuitetu zadržali i očuvali, borio se proti nastajajućim i prohtjevnim Austrijsko-Ugarske litičkim historijama, država i stvarno pravo hrvatskoga naroda, a ove obale, tražeći da Dalmacija bude prisajedinjena Hrvatskoj i tako čitava obala ujedinjena u jednu cjelinu, zahtijevajući uporno da bude zaštićen i očuvan narodni karakter istočne jadranske obale i zalažući se svim angažiranim sredstvima za nježno unapređenje, izgradnju i obranu.

Juraj Biankini je u Zadru izdavao »Narodni List« sve do dolaska Talijana, kada je stamparija bila demolirana. Kasnije je u Splitu osnovao Jadransku Stražu i svakom prilikom se zauzimao za Istru isto onako kao i prije rata, kada je u svome listu i u saboru branio hrvatstvo Istre isto tako uvjerljivo i zanosno kao i hrvatstvo Dalmacije.

UMRLJE MSGR. MIHAEL ARKO

dekan in bivši deželni poslanec

Istrija, 29. marc 1938. — Dekan msgr. Mihael Arko je večeraj zjutraj ob tri četrt na pet izdihnil svojo blago dušo. Pogreb bo v četrtke ob 10 dopoldne. Ta vest bo gotovo globoko odjeknila ne samo v Istriji, kjer je pokojni dekan nad 40 let služboval, marveč po vsej Sloveniji, kjer je imel pokojnik zlasti med starejšo duhovščino mnogo odkritih prijateljev. Msgr. Arko je bil rojen v Zapolotku pri Sotradnici dne 19. sept. 1857 ter bil v duhovniku poseveč po dovršenem 3. letniku bogoslovja leta 1880. Bil je izredno priden in nadarjen, že kot dijak se je z vso vmeno oprjel petja in glasbe, zato ga je po novi maši škof Pogačar poslal za eno leto na dunajski konzervatorij, kjer se je v glasbi še izpopolnil. Kot duhovnik je nastopil svoje službovanje najprej v Skofji Loki. Leta 1888 je prišel za kurata v Šturje na Vipavskem, a od 1. julija 1897 deloval je kot dekan v Istriji. V Istriji je v vsem ognjem razvil svoje mlade moči in skoraj 41 let nad vso duhovniško delovanje je bilo v njegovem duhovniškem delovanju v veliki. Prenajval je župno cerkev sv. Barbare, odkrjel ji lepah paramentov, bogate razsvetlilave, zlasti

pa se trudil za lepo cerkveno petje. Sam je večal po dvakrat na teden cerkveni pevski zbor z vstrajnostjo, ki je bila zgled pevcem in pevkom. Po njegovi zaslugi je dobila Istrija cerkveno petje, ki mu ga dalec naokoli ni bilo para. Malokje se veliki prazniki obhajajo slovenske je kot v Istriji. Znani so bili tudi njegovi krasni koncerti, posebno vsakoletni koncert na dan sv. Cecilije.

Za Idrjo in njen rudnik je posebno uspešno deloval, ko je bil leta 1901 izvoljen za deželnega poslanca mesta Trsta. Neumorno je delal od jutra do večera, v župni pisarni, spovednici, v družini, v pevski duhovni, v posojnici, pri bolnikih. In še po dnevnem delu je v poznih pomočnih urah pisal dopise za razne liste — med drugim in za »Edinost« — poročila za Crkv. glasbenik, prebrala stare, zaprašene listine idrijskega rudnika in zbral gradivo za zgodovino mesta Idrje in njenega živorebrnega rudnika, ki je izšla v posebni knjigi l. 1931. Bil je izredno tep in plemenit značaj. Duhovniki in župljani so ga ljubili kot očeta in so mu bili z vso dušo vdani. To se je pokazalo zlasti o priliki zlatega mašniškega jubileja l. 1930 ali zadnje jesen ob njegovi 80 letnici. Za obline za sluge na cerkvenem polju je bil l. 1912 imenovan za papeževega komornika (monsignora), l. 1930 pa ga je ob zlati maši pokojni goriski nadškof dr. Fr. Sedej imenoval za častnega kanonika gorškega kapitlja. Od leta 1918—1919 je bil tudi v odboru KTD. Nadaljnje delo pri KTD mu je bilo onemogočeno, ko je prišla Idrja pod Italijo.

Zadnja leta je nekoliko bolchal, vendar je ostal duševno še svež in je opravljal še vse posle v cerkvi, le k pogrebom in bolnikom ni mogel hoditi. Lani ga je zadel rahel mrtvod, od katerega si ni več popolnoma opomogel. Po kratki boleznii je sedaj odšel po dobro zaslužen plačilo. Počiva naj v miru v naši domači zemlji!

† JOSIP VERČON

Beograd, marc 1938. V sredo 23. marca je v Beogradu umrl Josip Verčon. S to smrtjo ni prizadeta samo njegova rodbina, ampak tudi emigrantske vrste v Beogradu. Bil je namreč eden izmed organizatorjev in pobornikov, ko se je v Beogradu osnovalo emigrantsko društvo. Bil je nato dolgo časa odbornik istega in dolgo zelo vreden član. Josip Verčon se rodil v Veliki Zablah v Vipavski dolini. Izučil se je keramičarstva in v Trstu delal v tel stroki. Pozneje je stopil v policijsko službo, ali ni ostal dolgo. Nacionalna zavest mu ni dala miru. Ni on mogel delati proti svojim idealom in ciljem. Pustil je policijsko službo in se ponovno dal keramičar. Spet je bil neodvisen in se zato intenzivneje oprjel nacionalnega dela. Deloval je v Kolu in v vseh drugih nacionalnih organizacijah. Po svetovni vojni je prebežal v Jugoslavijo. Nadaljeval je svoje obrt, solal svoje otroke, boril se z vsemi življenjskimi težkočami, a ni pozabil svoje Vipave in svolezja Trsta. Delal je stalno in nesomorno, dokler ga smrt ni spravila v večni počitku. Tobi Jože, naš bo četudi daleč od rodne grude, zernilca lahka, sorodnikom pa najiskrenejše sožalje!

ZBOROVANJE VOJNIH OŠKODO VANCEV IZ PRIMORJA IN KOROŠKE V MARIBORU

V nedeljo dne 13. maj je bilo v Narodnem domu v Mariboru zborovanje vojnih oškodovancev iz Primorja in Koroške. Zborovanje je vodil predsednik g. Franjko X. Vaki, ki je na kratko obravnaval ves potek borbe za odškodnino in vili upanja v rešitev. Navzven je bil tudi g. dr. Matej Pretner iz Ljubljane, kot delegat ljubljanskega odbora.

Na to je podal poročilo dr. Slavko Fornazarič, odvetnik v Mariboru. Opisal je razvoj vse akcije od početka dalje, od ustanovitve odbora v Mariboru 9. novembra 1921. pa do danes, ko je zopet ozivilo to kočljivo vprašanje.

V teku let se je nabralo v Beogradu preko 2.000 prijav vojnih oškodovancev iz Primorja in Koroške. Te se niso nikoli same prave vojne škode, temveč tudi škode povzročene vsled internacije, po fašizmu, po vojaštvu itd. Zneski so bili različno ocenjeni. Vojna škoda na soški fronti je bila računana po zlati valuti iz l. 1914., škoda na Koroškem po valuti iz l. 1919., škoda po takratnih valutah. Skupni znesek vojnih oškodovancev iz Primorja in Koroške je 210 milijard kron, na Koroškem 9 milijard, kron iz 1919. drugih pa skupno tudi kakih 5 milijard, kar bi sedaj znašalo 159 milijonov dinarjev. Ker so bile zahteve pretirane, saj se morale prijave kritično pregledati, pa se bila določena skupna škoda v znesku okoli 70 do 80 milijonov dinarjev.

Toda vsled raznih zaprek, tako glede italijanskega vlada, kar smo že v našem listu opazili, ki to vprašanje ostalo vedno nerešeno, posebno še, ko je zakon predvidel vojno odškodnino samo za Srbijo in Crno goro, a izključil vojne oškodovance iz Primorja in Koroške.

Vsaki dolgega čakanja so izgubili oškodovanci precej upanja v rešitev. Selo v zadnjem času se je pričelo zopet z delom in živelo se nade, da bo to vprašanje že enkrat rešeno. Skupna postavka je bila ponovno pregledana. Odliti so bili vsi prejšnji zneski, tako da znaša sedaj okoli 60 milijonov dinarjev.

Upanje se je povečalo posebno, ko je Italija prišla z izplačevanjem škode, ki je bila povzročena po fašizmu. Gibanje je doblilo novo oporo v delovanju. G. dr. Pretner in Ljubljani in odbora vojnih oškodovancev, ki se je na njegovo inicijativno tudi sam ustanovil. Pripravljenih je bilo več ulog. dr. Pretner je priredil predavanje v Ljubljani, informirani so bili poslanci in senatorji, ki so v skupščini razpravljali o tem vprašanju. Za-topniki so bili v deputaciji k z. banu v Ljubljani, ki je objubil svojo pomoč. S tem je pričelo delo za končno odškodnino.

Da se bo to delo doseglo, se morajo vojni oškodovanci strinili okoli obeh odborov, povzeti morajo zavedo pravnikom in živim potrebna sredstva za delo in tudi samostojno rešiti v večji veri v uspeh vsiliti vse kar je potrebno.

Ker bivajo vojni oškodovanci po večini v Sloveniji, bi bilo najbolje umešno, da povzeti vlada vsa pripravljena dela banjski upravi v Ljubljani, s čemer bi se približali mnogi stroški. Ugotovitev bi se izvedla na podlagi dokumentov, ki bi jih imeli oškodovanci pravčasno preskrbeti. Ugotavljanje vojnih škod po sodiških bo zvezano z večjimi stroški in bo bolj za mudno, pač pa se bo moralo izvesti v skupini, ki bo to zahtevali.

Kolkor je mogoč odbor izvesti, se tudi v Beogradu pripravila vse potrebno za utrditev tega vprašanja.

Da se to res izvede, morajo oškodovanci

prijaviti svoje naslove v svrhu nadaljnjih navodil ter morajo podpisati svoje obzave, da bodo mogli v uspehom izvršiti svoje delo. Kljub temu da gro za milijonske zneske, ki bi našo gospodarstvo silno okrepili, se naša javnost le malo zanima za to. Dolžnost časa je pa, da posveti temu vprašanju vse pažnjo. Po preteku 20 let je menda že skrajni čas, da pride do končne ureditve in da se ponovno krivica, ki tako težko oškoduje našo Jugoslovansko, ki so bili hla dovolj prizadeti vsled vojnih dogodkov.

Na to je poročal g. dr. Pretner, ki je povdaril, da je treba strogo ločiti zahtevke, ki so izjeto prave vojne škode, ki je je država dolžna plačati, od drugega traka in pr. od rekvizicij, ki ne spadajo zraven in jih nobena država ni upoštevala na isti način. Pač pa je posvetiti pažnjo škodi, ki je bila povzročena za časa italijanske okupacije. Za to škodo obstoja posebna komisija, tako na italijanski, kot na naši strani, in katere so bile tudi delno že izplačane. Naloga takih oškodovancev je, da se pobrigajo in zahtevajo zavezo reši in predložijo komisiji italijanske države v svrhu izplačila. Povdaril je tudi, da mnogi pravi vojni oškodovanci niso izvršili sploh nikakih prijav. Ti oškodovanci bodo gotovo še imeli možnost te prijave izvršiti, ker do sedaj še ni bil določen nikak rok.

G. dr. Pretner priporoča, da odposlje zbir vojnih oškodovancev iz tega sestanka prošnjo predsedniku Jase vlade g. dr. Milanu Stojadinoviču, ki bo gotovo pomagal, da bo zadeva v kratkem rešena. Prešla nam vloga, katerega zborovalci soglasno odobro, ter pooblaste odbor, da ga skupno z ljubljanskim odborom nemudoma odposlje na naslov predsednika vlade.

Na to predlaga predsednik g. Novak sprejeti potrebnih sklepov, s katerimi vojni oškodovanci pooblaste odbor vojnih oškodovancev v Mariboru, ki ga tvori g. Novak Franjo kot predsednik, Oroslav Rakusica kot tajnik, ter g. Kutin Anton, Dugan Martin, Sakaida Franjo in Čuš Franjo, kakor tudi Omet Andrej, kot zastopnik vojnih oškodovancev, bivajočih v hrsti mariborskih in ostalih delo za doseglo plačila vojne škode, napravi vse potrebne vloge, posreduje in jih zastupa v vsakem vidu s pomočjo svojega pravnega pooblaščenca dra Slavka Fornazariča, odvetnika v Mariboru. Zlasti pooblašča odbor, da napravi v njih imenu vse potrebne vloge, da posreduje pri merodajnih faktorjih za to, da naša država prizna tem vojnih oškodovancev, ki se niso prejeli nobene odškodnine, pravico do te vojne odškodnine, da je dolžni in tudi izplačati.

Obehem predlaga, da vojni oškodovanci prispevajo za stroške, ki jih bo imel odbor znesek od Din 100.— do največ Din 100.— sorazmerno višini vojno-odškodninskega zahtevka za vsakega posameznika. Delo in trud pravnega zastopnika so bo bosta plačala, ko bo vojna odškodnina dejansko izplačana posameznikom, in sicer v sorazmerju posameznih odškodninskih zneskov, ki jih bo vsak oškodovancev prejel.

Obehem predlaga, da se vsi vojni oškodovanci bivše mariborske oblasti pripravijo v svrhu politični, pa tudi napisna oblašt in opredila prispevke za tekoče izdatke pri dr. Slavko Fornazariču, odvetniku v Mariboru.

Končno predlaga, da se pooblasti odbor vojnih oškodovancev v Mariboru, da v vsakem oziru sodeluje v polnem soglasju z enakim odborom vojnih oškodovancev v Ljubljani, ki ga vodi dr. Matej Pretner.

TRŽAŠKO PREBIVALSTVO PO ZAFOSLITVI

Sedanje tržaško prebivalstvo znaša, kakor je znano 252.437 oseb, od katerih je 119.997 moških, a 132.450 žensk. Toda vsi ti nimajo točne zaposlitve in nimajo prave službe, ki bi jim prinasala dohodke. Delujoče prebivalstvo znaša 117.949 oseb obeh spolov, od katerih je 13.334 obrtnikov. Neaktivno, t. j. prebivalstvo, ki ne služi, ki ne dobiva ne plače in ne mezde in ne drugega plačila v denarju, ampak se bavi doma s kuhanjem in gospodinjstvom skupno z otroci ki so neposredno za zaposlitev, znaša 134.488 oseb, v večini žensk.

Značilno in zanimivo je kako je tržaško prebivalstvo porazdeljeno po poklicih.

Trst je industrijsko in trgovsko mesto, zato je tudi pripadnikov tega stanu največ, in le majhen odstotek pripada poljedelstvu, ribolovu itd.

Na čelu je trgovina z 21.233 osebami, sledi industrija s 16.709, transport s 16.406, državnih in občinskih uradnikov je 10.988, 10.021 uradnikov spada k domačemu gospodarstvu, a samo 807 uradnikov pripada prvini administraciji. K poljedelstvu, lov in ribolovu je prispevati 6638 oseb, bančnih in zavarovalniških uradnikov je 2144, prostih poklicev je 2144 (inženjeri, zdravniki, profesorji, privatniki itd.).

Na 100 oseb tržaškega prebivalstva edipade 4,6 na poljedelstvo in ribolov, 53,6 na industrijo in 18 na trgovino. Zaposleno prebivalstvo znaša 46,7 odstotkov od skupnega tržaškega prebivalstva, to je skoraj polovica.

Iz gornjega je razvidno, da je razmeroma malo svobodnih poklicev, med tem ko druga mesta v Italiji, kot na pr. Napoli, imajo veliko več.

Obečanja koruškim Slovincem

U ime slovenske narodne manjine u Koruški g. Peters i dr. Tischler izjavili su u Celovcu, pred zemaljskim poglavarom Koruške, da kulturno slovensko udruženje, kao manjinska organizacija u Koruški, odbija sve glasove široke od inostrane štampe u pogledu Koruške. Oba predstavnika umolila su zemaljskog poglavara da preuzme pod svoju zaštitu slovensku narodnu manjino i izrično su konstatalirali:

Prvo, da manjinski slovenski organ za Korušku »Koroški Slovinci« i dalje nastavlja da normalno izlazi; drugo, da ni urednik ni bilo koje drugo lice nisu ubašeni i treće, da su mjerodavne vlasti u Koruški zagarantovale Slovincima pravo da nastave sa kulturnom djelatnošću.

Zemaljski poglavar izrazio je zadovoljstvo, što ovlaštenim predstavnicima slovenske narodne manjine demantiraju nepravilne glasove. Dodao je da nacionalnoistički Reich nema nikakve namjere da ograniči prava manjina Reicha, već da naprotiv ima interesa, da manjinska dade potrebnu podršku u cilju osiguranja blagostanja i privrednog napretka tih grupacija.

Crne i smedje kosulje u Egiptu

Prema vijestima iz Kaira kralj Faruk zabranio je sve formacije i saveze polovicijskog karaktera. U isto vrijeme je zabranio nošenje zelenih kosulja kao stvarnih odora. Do sada su u Egiptu postojale organizacije plavih i zelenih kosulja, a italijanski fašisti su nosili svoje crne. Nijemi smedje. Kako su, dakle, tom zabranom pogodjeni i italijanski i njemački fašisti, to su italijanski i njemačke vlasti uzile protest kod egipatske vlade protiv tih mjera.

„FLACIUS“ – NOVA KNJIGA Dr. MIJE MIRKOVIĆA

izlazi ovih dana u „Hrv. nakladi“ u Zagrebu

Kroz koji dan izlazi iz štampe nova knjiga dra Mije Mirkovića „Flacius“. Mate Vladić-Flacius — piše dr. Mirković — je istarski Hrvat, porijeklom iz Lablinske, iz jednog od više malih naseljaka koja se sva zovu Vladići, između ušća Raše, Crne i Punte i Plomina na lijevoj obali raskoga zaliva. rođen u Lablinu, njemački sveučilišni profesor i teolog; Mate Vladić znači vrlo mnogo za njemački duhovni razvoj. U njemačkoj reformaciji njega stavljaju neposredno do Lutera, a evangeličkoj teologiji i iznad njega. Ali nije mali ni njegov značaj za duhovni napredak evropskog čovječanstva. Kao izdavač i glavni pisac prve kritički pisane povijesti kršćanskih crkava, Vladić je dao reformatorskim tečajima naučnu osnovu. Njegova su djela nadživjela njega i njegovo vrijeme. Njegova kritika Rima još je uvijek aktualna i savremena, a njegov životni put pokazuje sudbinu junaka vjere i misli, mnogo voljenog, a još više ommrnutog, punih 25 godina (treća četvrtina 16 vijeka), u svima zemljama između Rima, Antverpena, Hamburga i Berlina. On je bio niz godina najugledniji i najuticajniji njemački protestantski teolog, neposredno poslije smrti Lutherove, priznan i počašćivan od careva, kneževa i plemića, da bi ti isti carevi, kneževi i plemići izdavalji zatim tjeralice za njim i naloge za hapšenje, i da bi, ne dočekavši

za života da njegova stvar pobijedi, umro gonjen, gladan, odbačen, napušten od sviju moćnih i uglednih, u uboškom domu samostana Bijelih Gospojda u Frankfurtu na Majni, kamo se bio u tajnosti sklonio sa cijelom velikom, tada bolesnom i jadnom obitelji. I kad se baci tako retrospektivni pogled na taj individualni život koji se završio naglo i očajno u 55 godini, a koji je sav bio u zadivljujućoj pravolinijskoj borbi za pobijedu uvjerenja jednoga razuma, što je nikako na bijelom uslanom kamenu na obonku labinskih brda, a ugasio se u nekomej tamnom samostanu Bijelih Gospojda u gradu, koji je kasnije postao kolijevka Goethea, i kad ne bi bila ostala poslije njega cijela biblioteka, stotine knjiga, kod nas potpuno nepoznatih njegovih latinskih i njemačkih djela, ipak bi njegov tvrdokorni i nesalomljivi karakter, koji je misao i spoznajni svoga razuma više cijenio od životnih pozicija, katedara, novca, egzistencije i samoga svoga materijalnoga života, ipak bi taj karakter bio najljepše svjedocanstvo kraja i naroda koja ga je do, svjedocanstvo, kakvih ni povijest civilizacije ne poznaje tako mnogo, da bi zasluživalo da ostane među nama zaboravljeno. Knjiga će izlaziti preko 200 stranica, a stajat će 20 dinara. Naručuje se kod »Hrvatske naklade« Zagreb, Bogovičeva 1 VII.

Pitanje emigranata

Posljednji događaji — naročito događaji u Austriji — prouzročili su ponovno velik val emigranata. Pitanje političke emigracije postaje sve bolnje i nikada u povijesti nije bilo većeg broja bjegunaca iz svoje domovine. Ali i to pitanje postaje značajno i za neke države u koje emigranti bije, jer u njima mogu da ipak nađju kakvu takvu slobodu. Ali u Evropi je malo država — bile praski časopis »Hospodarsky razhled« — koje bi mogle bez ograničenja da primaju političke bjegunce. Ne dozvoljava to više razloga. Pored privrednih razloga, tu su i politički obziri, jer svaka država nije u takvoj situaciji, da bi mogla bez ikakvih obzira da prima bjegunce, kada nema stoptoštunu sigurnost, da se time neće komplikirati njena vlastita ekonomska i socijalna pitanja, a ni njeni međunarodno-politički odnosi. To važi za veliki broj evropskih država a iz toga proizlazi da bi bilo poželjno, da pitanje političke emigracije bude na neki način međunarodno riješeno. O ruskoj emigraciji je bilo dosta vođeno računa Nansenovim mislim, ali dalje se već nije činilo ništa što je sigurno škodilo stvari, a škodilo je i samim emigrantima, koji uslijed toga predstavljaju ljude potpuno iskorijenjene. Oni nemaju ni najprimativniju međunarodnu zaštitu. U stalno napredujućoj atomizaciji svijeta predstavljaju egzistencija ogromnog broja emigranata jedan od problema, koji bi trebao da bude riješen ne samo u interesu humanosti, nego i u interesu jačanja mirnog političkog razvika.

AMERIČKI PREDLOG O EMIGRANTIMA IZ SREDNJE EVROPE

Američki ministar vanjskih poslova Cordell Hull predložio je, da se osnuje naročiti međunarodni odbor, koji bi prihvatio političke izbjeglice iz Evrope. Ovaj predlog je brzolavno upućen po američkom ministarstvu vanjskih poslova vladama Velike Britanije, Francuske, Belgije, Holandije, Švedske, Norveške, Švicarske, Italije i svim zemljama latinske Amerike. Po planu Hulla podvozne troškove za ove izbjeglice dale bi privatne organizacije u zemljama koje bi pristale da prime političke izbjeglice. U službenom saopćenju veli se da je Amerika uzela na se ovaj posao zbog toga, što je potrebno brzo sprovesti pogledom na teški položaj izbjeglica. Saznaje se, da se neće tražiti od država da prime više izbjeglica nego li to zakoni svake zemlje opravdavaju.

Meksiko prima političke emigrante

Ministarstvo unutrašnjih poslova objavilo je saopćenje da je Meksiko spreman da pruži utočište svima licima koja napuštaju svoju domovinu u Evropi iz političkih razloga.

Italija je, preko grofa Clana, odbila sudjelovanje.

»Azzurri di Dalmazia« plešu

Paliski »Corriere istrvano« izvješta da je u »Futbol odbran u srbstvu 26. maj. ples. Ples su priredili izabrnici: Associazione degli Azzurri Lega Nautica i »Azzurri di Dalmazia«.

Povjerenicima i društvima

Oglasi za uskršni broj »Istrske« primaju se do zaključeno 8. aprila. Molimo sve povjerenike i društva da saopće čim više oglasa za uskršni broj, jer će na taj način list moći izići u većem opsegu. Neka se traže oglasi od svih tvrtka gdje se našli ljudi služe, od gostinaca i kavana kuda emigranti zalaze, a neka daju oglase naročito emigrantima. Čestitka prijateljima za Uskrš u našem listu stoji samo 32 dinara zajedno s porezom štampana u ovoj veličini (svaka stoji razmjerno više):

Ako čestitate preko našeg lista uštedite i vrijeme i novac, a ujedno time možete svoju štampu. Čestitkom u »Istrici« riješili ste se svih ostalih dužnosti posebnih čestitanja. Oglasite u »Istrici«! Čestitajte u »Istrici«! Skupljajte oglase za »Istrku«!

MARINETTI I PICASSO

Sedne godine na dan godišnjice smrti velikog francuskog modernističkog pjesnika Guillaume Apollinacea sastali su na nekom grobu njegovi prijatelji i poslušnici. Među njimove najprisniji prijatelji spada je veliki slikar današnjice Pablo Picasso, koji je dobio od Apollinacea i časovnik prijateljski savjet da odbora središnji umnog druga. Na sastanku je dosegao i javni rist Marinetti, službeni književnik fascističke Italije. Kao da se u Španiji nisu ne dogodilo, Marinetti je prisao Picassu i prozbu na ruku. Uzdržljivo i dostojanstveno Picasso mu nije bilo da pruži ruku, nego mu je odgovorio: »Mi smo neprijatelji«.

General Balati o ratu u Španiji

U časopisu »El Mediterraneo« objavio je tal. general Balati članak o Španiji. General Balati koji je komandovao talijanskim odredima u Španiji kaže da se Španijelci tako ima smatrati kao prirodni pošljednici talijanskog uspjeha u Abesiniji i kao nastavak abesinskog rata. Italija je intervenirala kod generala Francana samo zato da bi postavila pravednu ravnotežu u Sredozemnom Moru, koja je dosad bila prekinuta na štetu vitalnog razvoja Italije.

Uskršni broj

našega lista izlazi po običaju u povećanom opsegu. Molimo saradnike da nam svoje priloge pošlju na vrijeme, a naj-dalje do 10. aprila.

U uskršnom broju ćemo rezervirati poseban prostor za emigrantske priloge, pa pozivljemo naše emigrante da nam za tu rubriku pošalje na vrijeme svoje sastavke. Sastavci mogu biti raznovrsni: pjesme, govori, kritika, povjerenici ili ideološki članci, slike, karti, darsa itd. Šaljite na vrijeme svoje priloge! Priloge neka budu štampane napisani, hrvatski ili slovenski, na jednoj strani lista, crnilom, a po mogućnosti pisani na stroju.

MASARYK O NARODNIM MANJINAMA i o radikalnoj rekonstrukciji Evrope na narodnosnoj bazi

Za vrijeme rata napisao je T. G. Masaryk knjigu »Borba za samoodređenje naroda — Evropa sa slavenskog sjajalistar. Donosi mo jedno poglavje iz te knjige, budući da su problemi koji se tu tretiraju, vrlo aktuelni još i danas, a principi koje je iznio Masaryk za vrijeme rata, principi su, na kojima počiva sadašnja Čehoslovačka republika. Oni vode njezine državne i danas u svima glavnijim postupcima unutarnje i vanjske politike.

Evropu su organizirale države i crkve, organizirale su je u prošlosti, kad se narodnosni princip nije priznavao toliko, koliko se priznaje u modernom dobu; zato su, kako je rečeno, skoro sve države nacionalno mješovite, i sada ih uznemiruje narodnosno pitanje.

Mnogi konzervativni političari, premda priznaju opravdanost narodnosnog principa, odgovaraju radikalno rješene narodnosnih problema, dopuštaju da se provede neke nove narodne države, ali žele, koliko je moguće, politički status quo i predlažu, da se narodnosno pitanje ima, koliko je moguće, riješiti narodnom i jezičnom autonomijom.

O autonomiji se već govorilo. Iстина naznačeno je i to, da bi se neke narodne manjine i neki narodi, manji i slabo razvijeni, bar zasad zadovoljili autonomijom; ima istina, nekoliko naroda, koji nemaju uopće nikakvih narodnih ili političkih aspiracija. Tako su na pješavini, na sjeveru Francuske, gdje su se odijele od svojih valonskih sugrađana. Ali o tim se narodima ne radi, nego baš o onima, koji se ne zadovoljavaju autonomijom u tuđoj državi i koji teže za političkom samostalnošću.

Ako Evropa u istinu ima da bude demokratska i ima da nastane trajni mir, onda je potrebno radikalnije rješene narodnosnih problema; ipak u sadašnjoj situaciji treba očekivati, da će i u obnovljenoj Evropi ostati narodne manjine, dakle i mješovite države. Ali radić će se o tom, da te manjine budu što manje, kako bi u državama bio po mogućnosti samo jedan narod. Ako se dva naroda (Belgija) ili tri (Švicarska) sami odijele da održe svoju njezovitu državu, voljeće se za takvih narodnih dijelova zacijelo uvažavati.

Narodnosni su sporovi u znatnoj mjeri pitanje narodnosnih manjina. Poljaci na pr. u Pruskoj čine u cijeloj Pruskoj manjine, ali na bivšem su poljskom području opet Nijemci manjine i t. d. Napose se radi o manjinaima, koje su sporadički rasute na području drugoga naroda (poljence u gradovima ili industrijskim središtima). Takve će manjine ostati i u rekonstruiranim državama.

Za rekonstrukciju treba da bude pravilo, da manjine budu što manje i da budu stičene u svojim građanskim pravima. Zato bi se na mirovnom kongresu mogao prihvatiti međunarodni zakon za narodnosne manjine, i moglo bi da bude posebno međunarodno mirovno sudište (u Ligi Naroda) za narodna pitanja. Pangermani su često predlagali, da se i znatne narodne manjine presele; cionistički primjer i iseljavanje uopće su geriraju to sredstvo. Sumnjivo je, može li se to provesti bez sile i nepravde; de facto pangermanski političari, kad to predlažu, imaju na umu da oslabe njemačke manjine, a ne da ih nacionalno zadovolje.

Etnografsko uređenje granica upravljać će se po demokratskom i parlamentarnom principu većine. Na primjer: U obnovljenoj Poljskoj i Češkoj bit će njemački manjina, u Češkoj dosta znatnih manjina, ali broj njemačkog žiteljstva u slobodnoj Poljskoj i slobod-

noj Češkoj bit će mnogo manji, nego je broj poljskog i češkog žiteljstva u poljskim i češkim zemljama pod njemačkom i austrijskom vlašću. Poljaci i Česi su ravnopravni i jednako vrijedni. Nijemci nisu više od njih, i zato je pravdično, ako ostanu u Poljskoj i Češkoj slobodne manjine, koje će biti manje nego sadašnji slavenski dijelovi, što ih potlaćuju Nijemci.

Mora se još napomenuti, da nema pouzdan narodnosne statistike; vladajući su narodi svim mogućim prilikom snizivali broj ugnjetavanih naroda pronalazeći demografski samovoljne, netočne jezične i narodnosne kriterije (na pr. saobraćajni jezik itd.). Presno traži se samo historija i opća znanost, nego baš politika i administracija, da se načini točna demografska statistika.

Etnografske će se granice poslije ratnog meteža možda u nekim slučajevima ustanoviti samo zasad i privremeno. Čim se narodi smire i prihvate načelo samoodređenja, pravde će se reifikicirati etnografskih granica i manjina bez uzbuđenja i na osnovi stvarnih napomena. To prije, ako ne budu manjine već ugnjetavane, slobodne manjine imat će znamenitu zadaću u organizaciji Evrope, — pomagat će razvitak prave međunarodnosti.

Svako je narodnosno pitanje osobit problem

Svako je narodnosno pitanje samostalno i osobit problem, koji zahtijeva poznavanje pravih prilika. To metodičko pravilo ne može se dosta krepko istaknuti. Pravda je prema drugima narodima traži poznavanje njihovih problema, a baš s te strane jezično i narodnosno pitanje odvise slabo poznaju evropski političari i državnici.

Sadržaj narodnosnih sporova veoma je složen. Negdje igra razmjerno veću ulogu jezično pitanje, drugdje je u prvom redu politički problem, ali ova problema mogu da budu i združena. Česi na pr. vode jezični boj, ali i politički, pozivajući se na svoje historijsko pravo na samostalnu državu. Isto tako se i Poljaci ne pozivaju samo na etnografski princip, nego također na historijsko pravo, nasuprot tomu Irct skoro i ne poznaju jezično pitanje, tamo je spor više vjerski i politički. Drugdje stoji u prvom redu gospodarska pitanja i t. d.

Narodnosno se ne očituje samo jezikom nego cijelom kulturom — znanost i filozofija, pravo i država, čudoređenje i vjera, umjetnost i tehnika, navike i običaji razlikuju se prema narodnosti, a i rasno je pitanje važno. Zato se narodnosne razlike u različitim narodima ne osjećaju i ne određuju jednako. Nisu još svi narodi jednako svjesni i spremni da brane svoju narodnost i njezin kulturni sadržaj protiv druge narodnosti; stoga na pr. boljševički mirovni predlog sadržava načelo, da stepen razvijenosti i obrazovanosti, resp. zaostalosti ne umanjuje prava na samoodređenje. Kad je problem tako složen, može se reći, da je toliko narodnosnih pitanja, koliko ima naroda i manjina, nema jedne šablone za rješene svih narodnosnih pitanja.

ČEHOSLOVAČKA I VELIKA BRITANIJA

ENGLISKI GENERAL SPEARS O DUŽNOSTIMA VELIKE BRITANIJE PRED A ČEHOSLOVAČKOJ

U vodećim britanskim političkim krugovima ne vlada jednodušno mišljenje o Čehoslovačkoj kao takovoj ni o garancijama, koje bi Velika Britanija trebala preuzeti za osiguranje čehoslovačke nezavisnosti. Ni konzervativna stranka nije u tim pitanjima jednodušna. Među tim ima i veoma upitnih britanskih političkih ljudi, koji traže, da Velika Britanija po što po to jamči nezavisnost Čehoslovačke. Među ovim je i general E. L. Spears, unikatnički zastupnik. On je u »Daily Telegraphu and Morning Postu» napisao o Čehoslovačkoj ovo:

»Koji je to narod, čije je ime tako strano engleskim ušima. On potječe od stare rase, te nije vrlo različito od nas u duhovnim stvarima, jer, kao što je engleski narod počeo stopama Wycliffa, tako je i Rus, koji ostaje do danas češki narodni junak. Sudetski Nijemci pružaju izliku Hitleru, da upućuje mnoge prjetnje Čehoslovačkoj. Oni nisu međutim Nijemci Reicha, nego Austrijanci, koji su, nakon što se je raspala stara monarchija, bili uključeni u prirodne granice čehoslovačke republike. Oni su manjina kao što su Bretonci u Francuskoj, a Velšani u Engleskoj. Da čehoslovačka vlada nije s njima postupala onako razborito kako je mogla, to je sigurno, premda se s njima bolje postupalo nego s jednom drugom narodnom manjinom

nakon rata. No sada se ispravljaju žalbe, koje sudetski Nijemci još imaju. Njemačko pučanstvo u Čehoslovačkoj broji 22 posto cijelokupnog broja državljanima. Oni imaju tri ministra u vladi. Od svih članova je danas uzima 22 posto Nijemaca, pa se ispunjuju i svi ostali njihovi opravdani zahtjevi. Velika je čehoslovačkih Nijemaca zadovoljna, ali nacisti traže autonomiju. To im ne može dati opravdanih razloga, nego što su oni, radi kojih se ne daje autonomija Velšanima. Autonomija sudetskih Nijemaca, koji se oslanjaju na moćnog susjeda, značila bi namne raspad države.

Ulaz njemačke vojske u Austriju označio je kritičan, možda očajan položaj za Čehoslovačku. Reich je sada proširio svoju granicu prema Čehoslovačkoj. Čehoslovač su slobodarski i duboko demokratski narod.

Ipak se oni, kako sam se sam osvjedočio za vrijeme svog nedavnog boravka u Pragu, bili potpuno mirni. Razlog je njihovog mirnog držanja jednostavan. Oni su odučeni, da se suprotstave napadaču. Tako misli cio narod. Bio sam iznenađen radi naroda koji je makar bio na rubu ponora, tako miran. Bio sam sam kod predsjednika dra Beneša, kad je slušao na češkom jeziku izvod govora

Predsjednik Oslobođilac Masaryk

Chamberlaina u Donjoj kući. On mi je prevodio na engleski taj izvod. Komentar nijesno pravili. Česi su relativno, prema broju svog pučanstva (15 milijuna) vojnički veoma jaki. Oni mogu mobilizirati milijun vojnika. Izvredno su dobro oružani, jer imaju najveću tvornicu oružja na svijetu. Njihovi su prirodni izvori veliki, a njihova obrambena linija, izgrađena po francuskom uzoru, veoma jaka. Njihova je avijacija moćna. Oni su odučeni boriti se do posljednjeg čovjeka za svoju nezavisnost. Kroz 300 godina habsburške vladavine oni nisu nikada izgubili vjeru u svoj narod. I kad je buknuo rat, oni su se hrabro borili na strani saveznika i konačno su se opet oslobodili.

Pitao sam se: premda su Čehoslovaci divan narod možemo li mi tražiti od Velike Britanije, da se zarati radi njih. Britanci ne očekuju, da će se Čehoslovaci boriti za njih. Što može Velika Britanija učiniti za tu tako daleku zemlju? Ako se pitanje tako postavi, Britanci ne bi imali opravdanja, kao što ni Čehoslovaci, kad bi se radije o Velikoj Britaniji, da se zarate jedni u korist drugih. No nije to problem. Ako Velika Britanija izjavi, da će stati zajedno s Francuskom u Čehoslovačku,

ona ne će braniti jedan narod, već načelo demokracije i slobode.

Najkompetentniji poznavaoč prilika na kontinentu izjavljuju, da bi to bio najbolji, ako ne jedini način, da se izbjegne rat.

Ako Česi budu likvidirani, nestat će posljednjeg bedema političke slobode u srednjoj Evropi

te bi Njemačka dominirala do Crnog mora i gospodarila u golemim izvorima žita u Mađarskoj i petroleja u Rumunjskoj. Pomoć potrošača i za to će početi u pomoć Česima, ako budu napadnuti. No ako Francuska ne bude pomognuta, ona bi se mogla istrošiti u naporima, da pomogne Česima, koji se mogu držati samo ograničeno vrijeme protiv goleme premoći Nijemaca. A nakon što bi podlegli Česi, Nijemci bi se okrenuli protiv Francuske. Mi bi na to bili prisiljeni pristati u pomoć Francuskoj i radi svoje vlastite sigurnosti, ali bi to bilo prekasno. Ovo nije fantazija, nego zgočina istina.

Priljetnja s blokadom, to je stvar, koje se Njemačka najviše boji. Blokada bi je slomila, ako bi se Njemačka upustila u rat, ali će je vjerojatnije od vratiti od ratnog poljvalta. Njemačkoj manjkaju glavne sirovine i hrana, kao što još nema dovoljan broj ni časnika, ni topova, ni ratnog materijala svake vrsti. Zato sama izjava da li će Vel. Britanija biti uz Francusku i Čehoslovačku bila bi silan poticaj za druge demokracije u Evropi koji bi opet dobile hrabrost i nadu. Stojateljima je Velika Britanija bila uvjek na kontinentu uz slabijeg. Zar ona može suda gledati, da jedna demokracija za drugom bude uništena. Zar se Velika Britanija može nadati, da bi to preživjela? To je problem, koji se danas postavlja Velikoj Britaniji i od odgovora na nj ovisi budućnost britanskog imperija.

MASARYK ZA VRIJEME RATA:

»Različite historijske individualnosti - Srbija, Hrvatska, ISTRA i Dalmacija, Bosna i Hercegovina i Crna Gora, moge bi da isprva ostanu kao upravne jedinice i da se postepeno razvijaju u jedinstveniju državu. Crna Gora bi se doskora mogla pridružiti Srbiji, isto tako Bosna i Hercegovina, ISTRA i Dalmacija Hrvatskoj.

IZJAVA GROFA SFORZE O ZDRUŽITVI AVSTRJE Z NEMCIJO

Bivši italijanski zunanji minister i po-njednji italijanski poslanik u Parizu grof Carlo Sforza je 16. marta 1937 dal zastopiku pariskoga italijanskoga lista »La Voce degli Italiani» to je izjavo (objavljeno u njenjenem listu u štev. 65 od 17. marta 1937.)

»Pravkar sam odhlonil razgovor nekemu američkemu časnikarju. Dejazija mi sebi to ostaje brekuspešno. Sprčo izkušeni, ki grpio naši domovini, ni mesta za žalostno zavoljstvo - Saj sem to rekcl že prvi den. Toda kako nai skrlavamo mi Italijani, med kojih težke zasrkbljenosti? Italija bo se, kar ne bo od fašizma drugoga kakor žalostno spomin. Toda nihče ne more vedeti, ali mi s fašizmom izginito tudi vse škode, ki jih je napravil.

V neki Evropi, organizirani po nekem rimjenu mednarodnom zakonu, ki omeje in preključa nacionalistne avanture, bi Nemci ob breneruju lahko bili naravno dejstvo. Toda o neki Evropi, kjer je fašizem storil vse, da uniči ta zakon, ki se je porajal, sta škoda in nevarnost za Italijo neprecenljivi. Italija ni samo ogrožena na svojih lastnih mejah, tempe tudi upravljena in italijanska ekspanzija v srednjo in balkansko Evropo je danes hkrati ogrožena. Ta ekspanzija je bila včasih misel moje zunanje politike, kajti jaz sem vedel, da je doba nasilno podjarmljenih kolonij že prešla in da so Italiji potrebnje gospodarske kolonije v slobodnih državah, ki jih večejo z nami skupni žiljenjski interesi.

Ze danes pozabljajo vsi balkanci in tudi vsi orientali na Italijo in se obracajo proti stvari sili, ki je po zaslugi Italije našla odprto pot do Jadranskega in do Egejskega morja.

Kao, kam dovedejo »realistične politike. Uhoji laž-realistički fašistički demagogji niso ljudi mogli domneti, da se mora v pravem razmislu vse nahajati, začeti od idealnih in moralnih razlogov žiljenja.

MUSSOLINI O AVSTRJI

Mussolini je rekao 6 septembra 1934 mu-lauskim radnicima: »Braniti smo i braniti ćemo nezavisnost austrijske republike, nezavisnost koja je posvećena kralju kancelara koji je bio malen rastom, ali velik srcem i dušom.

Mussolini 13 februara 1935 u »Popolo d'Italia»: Austrija ima da vrši svoju historijsku ulogu. Vjerujem da će se u ova vremena kada se ojača moć države i kada se gospodarske prilike poboljšaju svako uspjeh da može u Evropi egzistirati druga njemačka država, nijemacka da ali koja će sama odlučivati o svojoj sudbini.

Mussolini 12 marta 1938 u telegramu kancelaru Hitleru: Čestitam vam na vašem rješenoj austrijskega pitanja. Ja sam Schuschnigga opominjao.

Mussolini 16 marta 1938 u italijanskom parlamentu: Kada je Schuschniggov izaslanik došao k meni 7 marta da mi priopći namjeru da se provede plebiscit, ja sam mu rekao - Austrija nije bila sposobna za život, jer to nije njena zemlja, čija nezavisnost mora braniti tuđe vojnička sila. Italija se ne boji milijuna Nijemaca na svojoj granici, jer je to nepovjerljiva granica drugu prijateljskih naroda. U ostalom si za fašiste sve granice svele. O njima se ne govori, ali ih se brani. Sai izkušeni osvine je kuenuo. Nijemci i mi stupat ćemo zajednički, da povratimo ravnomerje našem nepaćenom kontinentu.

POLEMIKE O AVSTRJI IZMEDJU VATAKANA I FASIZMA

Zagrebačka »Hrvatska Strazka» pise kako i najrežimskiti italijanski krugovi ne krju, da nepovredno susjedstvo jedne goleme Nijemacke nije olakalo vanjski položaj Italije. To priznaju manje više direktno i različiti italijanski listovi, samo što oni opravdavaju držanje Italije time, da nije mogla ni htjela čuvati siražu na Brenneru uz onakove uvjete, kako se to htjelo Engleske i Francuske. Ako su htjeli, da Italija čuen nezavisnost Austrije, morale su Italiji učiniti koncesije na drugoj strani.

Bilježiti otkrivo stanovanje u Italiji, »Hrvatska Strazka» navodi, da ima i manje trijeznih glasova, pa iznosi polemiku »Osservatore Romano» i »Regime Fascista», koju je izazvao »Regime Fascista» člankom u kojem je napao Austrijanca, da su pripadali »onoj konzervativnoj klerikalnoj starčevi koja nije nikada zahoravila Vittorio Venetu, jer je solidarna sa strujama koje primaju naredbe iz Moskve.

Na ovo je »Osservatore Romano» vrlo oštro odgovorio.

»Mi smo brada po vjeri onih, koje list »Regime Fascista» definiira kao klerikalno-nu starčev...

»A mi kažemo i »Regime Fascista» ande isto kao i mi koliko su i kakovo su bila dana osiguranja onoma, što on zove »klerikalno starčev», a sve radi zaštite općih interesa. »Regime Fascista» zna kao i mi, koliko su pokvatali bila napisana o toj »konzervativnoj klerikalnoj starčevi od italijanske štampe radi stvaranja korporativne države u najmodernijem smislu...

Uhapšeni antifasisti u Italiji. Rim, 30 ožujka. Havar javlja: Iste- vi javljaju da je u Spezi uhapšen Pasquale Vegreli kao i više drugih Bine-sti, optuženih da su omogućavali tajnu emigraciju u Francusku.

PISMO ZRMANU
MATI BALOTI

Dragi zрман Mate! Kako žitan u našoj Istri (ku sam si od drugih posudija) Ti si bija po svih plesih kuda se pleše i kanta po našu. Kapin ja, da je bilo lipo i veselo na sve kraje, ali pošto je bilo na više kraji deboto sve jenu večer, nerazumim, kako si Ti moga biti u Zemunu, Beogradu, Novom Sadu, Subotici u Zagrebu i ča ti ja znan kuda sve nisi bija. Ti si kako ona Vila Raviojla ka sve obleti. Ala blago Tebi kada moreš po svuda biti, a ja moran vajk na jenom mistu kako kočka na jaji.

Za u Zagreb san bija i ja prontan, i to: umisli su mi jedan hlib boljega kruha, dvi glavice, tesna, novu bocu od tri kvartina, smričke i nove gete na škrik, to sam spravila u šaketu, šaketu pod koret, pa sam se uputija sa svim kurajen u opanki u Zagreb. Gren ja po stazi, (a poli nas su veliki brigi s velikin stinami), dojdem ti ja deboto do po puta, i na jedan put doleti iz briga jena velika Letica jušto meni na put, a ontar meni su se lasi nakostrušili, i nizam zna ča to more biti, pošto nikima se prikaze šara kučka z cizami do zemlje, nikima usedani zec s uzdom i štafami. Vajje mi je došlo na pamet, da to nemore biti drugo nego štrigarjaja; a ja, pošto sam zabija palicu od crnoga gloga doma, nisan ima kuraja da gren naprid. Domislija san se, da mi se ne bi dogodilo kako pokojnem Žilgoti iz Mutvorana da me širige s prekinutima gužvami, od privoja ne spriljublaju da ne budem oć za dobru širij, obratija sar se i poša nazad od kud san došao. Ča ćeš, moj zрман, dečgracija i niš drugo.

Za drugo lilo gledali ču da se po vrimenu malo bolje arman, da u Zagreb s kurajon doklempesan, pa da sa mojnin Usipon pod roženicu zakantan. Mrčanac P.

NAŠA KULTURNA KRONIKA

VSEBINA 7. ŠTEVILKE
»NAŠEGA RODA«

Onica Černej: Velikonocna (Pesem). Danica Gruđen: Kmet in polje (Pesem). Adamić: Velika tekma. Anton Debeljak: Zaklad. Danilo Gorinšek: Ene je mati... (Pesem). France Bekvič: Pesterna. Milja: O petelinu in trah kurah (Pesem). Anton Ingolč: Tonček balonček. Mirko Kunčič: Poljiza tekma. (Pesem). Josip Ribičič: Pomladna silkopisna. Utrva: Teta Betka. Fran Ločnikar: Rajko v šolj. Pavel Kunaver: Novi gospodarji... Zakladi naše zemeljske oble. O Kosmatincu... Psi bernardincl. Pomlad korvaka v deželo... Štefanija Gruđen: Čudotvorne snovi... Drobne zanimivosti... Zakaž - zato... Mladina piše. Uganke. Od ilustratorjev so zastopniki v tej bogati številki: Flego, Ravnikar, Mihelič, O. Gaspari, Prunkova in Slapernik.

Slovenska književna založba Modra piča v Ljubljani napoveduje obsežen zgodovinski roman našega rojaka Vladimirja Barčola z naslovom »Alamut«. Roman, ki bo obsegal 400 strani bo izšel v letošnji jeseni. — Agis.

V kmeljskem radiu v Ljubljani je v nedeljo 27. marca, ob 17. uri predaval g. Anton Flego »Delo in stroški pri vzdrževanju vinograda«.

MALI ISTRANIN

Izišao je iz štampe sedmi broj — za ožujak — tog našeg jedinog dječjeg lista sa slijedećim sadržajem.

Bude se iz zrnskog (E. R.). Pismo mog nećaka (Brikočaržan). Platelija, Pijetna (Ljuba Ergle), Čupavko (Šime Fucić), Grižnja savjesti (E. R.), Hrvati na sjevernom polju, Jurčević kutić, Klok i Jožić, Razno, Iz straniš zemalja, Priroda, Dječje novine, Mala pošta, Zdravlje, Zagonetke.

»Mali Istranin« izlazi jedamput mjesečno. Pretplata iznosi 12 dinara na godinu. Pojedini broj stoji 1 dinar. Uredništvo i uprava nalaze se u K r a j š k o j ulici br. 12. Vlasnik, izdavač i odgovorni urednik: Ernest R adetić, Zagreb, Krajiška ulica 12.

VELIKONOČNA ŠTEVILKA

našega lista bo iziša kot po navadi v većem obsegu. Zaradi tege prosimo naše sotrudnike, da nam pošlejo svoje prispjevke najkasneje do 10. aprila.

V velikonočni številki imo rezervirani prostor tudi za mladinske prispjevke in zaradi tege pozivamo naše mladinske sotrudnike, da nam pošlejo za to rubriko pravčasno svoje prispjevke. Prispjevki so lako raznovrstni: pesmi, novele, kritika, zgodovinski ali ideološki članki, slike, karikature i. t. d. Pošljite pravčasno svoje prispjevke! Prispjevki naj bodo razločno pisani in to samo na eni strani lista s črnilom ali pa na stroji.

Istranin izlazi svakog tjedna u petak. — Broj na godinu. Orijen se računa u cijeni. Vlasnik i odgovorni urednik: Ernest Radetić, Zagreb, Krajiška ulica 12. Kat. — Tisk: Stećanica.

Za Uskrs

19- Dječje gumene cipelice na španju praktične za školske dječce koje šaliko ide u škole. Ver. 27-30 Din 25.-, tenške Din 35.-

29- Godina platneus polupicela sa španju sa gumom i donom i niskom petom. Radjene u drap stroj boji.

59- laka damaska cipelice izradjena od lakog birina sa ukrasom od ditina. Vrlo su lake, udobne i odnesne za ljepe vrtlarke.

99- laka muske polupicete, sa potpuno novim ukrasom, od smeđe kože sa kožnim dječjom. Kožaju tonu Din 99.-

39- Najviše tražena dječja cipelica od fino laka sa španjom i čvrstim kožnim dječjom. Od br. 24-26 Din 49.- od br. 27-30 Din 59.- od br. 31-34 Din 69.-

69- Novi proljetni model. Lake i udobne tenške cipelice izradjene u smeđoj boji, za Vaš novi kožni u najposuduje.

79- Elegantna laka i prozirna damaska sandala. Izradjena od lake bijele kože kombinirane sa plavom kožom preko rista.

99- laka muske polupicete izradjene od smeđe kože sa kožnim dječjom. Vrlo su udobne i posuduje za vrtlarke. Kožaju samo Din 99.-

45- Nestasno dječje za školu i igru najposuduje su ove polupicete od lake kože sa nepodirnim gumenim dječjom. Od br. 31-34 Din 49.- od br. 35-38 Din 59.-

89- UDOBNOŠT PRUŽE SVEGA Iškrojene u ristu i bogato ukrašene cipele. Vezuju se sa ukrasnim perlicama. Vrlo su lake, zato ih kupite za šetnju.

89- laka i bogato perforirana polupicela koje će potpuno odgovarati Vašem kožlinu. Izradjene su od crnog ili smeđeg hoka.

99- Novi model elegantnih cipelica uz proljetno udjelje ove fine cipele u trap-smeđoj boji.

45- Dobroj dječje za proljeće ove fine štakih sandala sa ukrasom i španjom preko rista. Od br. 27-30 Din 49.- od br. 31-34 Din 59.- od br. 35-38 Din 69.-

89- Ženske cipelice sa širokom španjom preko rista, kožnim dječjom, niskom polupicom. Udoban oblik i niska peta otuvače Vše toge.

129- POSLEDNJI BECKI MODELI Dekolirana cipelice od plavog šetroa sa ukrasom preko rista i visokom polupicom. Mašna je kombinirana sa semišom.

129- Bogato ukrašene tenške cipele izradjene od lakog birina ili drap kože sa kožnim dječjom. Izradju iz stako ljetno udjelje.

45- Najbolja dječja prozirna obuća za proljeće. Jaka ove sandale od lake kože sa kožnim dječjom. Br. 27-30 Din 49.- od br. 31-34 Din 59.- od br. 35-38 Din 69.-

89- Odlična dječja cipelice izradjene od smeđeg hoka i kombinirane sa tamno smeđim semišom. Iste cipelice izradjene od crnog laka, kombinirane sa crnim semišom.

149- Ukusne damske cipelice od plavog semiša sa bijelim ili plavim ispletom ukrasom na licu. Neophodno potrebne za proljetne kapute i kostime.

169- NAŠ PUNOS: Fine muske cipele izradjene od fine smeđe ili crne kože sa kožnim dječjom i kožnom potpicetom.

49- laka i fine damske polupicete sa ukusnim ukrasom izradjene od smeđeg šetroa sa kožnim dječjom i polupisikom potpicetom.

99- laka i fine damske polupicete sa ukusnim ukrasom izradjene od smeđeg šetroa sa kožnim dječjom i polupisikom potpicetom.

129- laka i fine damske polupicete sa ukusnim ukrasom izradjene od smeđeg šetroa sa kožnim dječjom i polupisikom potpicetom.

169- laka i fine damske polupicete sa ukusnim ukrasom izradjene od smeđeg šetroa sa kožnim dječjom i polupisikom potpicetom.

Stata logo with illustration of a rabbit and sheep.

TALIJANSKA POJAČANJA

Havas javlja: posljednjih dana iskrcano je u Cadixu i drugim lukama nekoliko grupa od po 1000 do 1500 ljudi, ukupno oko deset hiljada novih »dobrovoljaca«. Broj pilota koji su u posljednjem mjesecu stigli u Španiju iz Italije i Njemačke iznosi preko tri stotine.

Komandanti vazduhoplovstva u nacionalističkom taboru su general Bert i Franciŝchi. Pukovnik Babin komanduje sekcijom tankova, general Martina sedmim pukom, a komandant Celosa 735 batalijonom. Dosadašnji komandant divizije »Litorio« general Bergonzoli smijenjen je i na njegovo mjesto postavljen talijanski general Fabiani.

Šef cjelokupnog vazduhoplovstva u Francovoj Španiji je general Gaoaba. Šef lovačke avijacije čija se baza nalazi na Majorci je pukovnik Tizzoni.

Englezi su ovih dana oborili jedan hidroavion pobunjenika i zaplijenili posadu. Zarobljeni komandant hidroaviona Rudolf Bucker, Nijemac, izjavio je, uz ostalo, da je Italija osim jedinica dobrovoljaca poslala i 60.000 ljudi regularnih trupa. Ove su organizovane u tri divizije: »Litorio«, divizija »23. marte« i »Freddie Nere«.

Slijedeći broj

našega lista je uskršni, te prema tome doljućeg tjedna ne izlazi. Molimo saradnike da pošalju rukopise za uskršni broj što prije.

Italijanski deficit u zadnjih sedmih letih

Table with 2 columns: Year (1931-1937) and Deficit in million lire (304, 3.867, 3.549, 6.371, 2.030, 12.000, 16.230).

KOMERORACIJA U PULI

Pula, marti 1938. — 20 o. m. privedeno je u Puli komemoracija i predavanje prigodom godišnjice smrti svetitelja teodora Boriotona koji je bio u Španiji kao dobrovoljac generala Francisa. Postoji smisao bio odlikovan srebrnom medaljom za hrabrost. Rodom je Furlan. U svojem predavanju je neki Stagi podčekaio kako je Borioton nosio utječaj izpod mantilja crnu košulju i kako je to jedini talijanski svetitelj koji je »dao svoju krv za Ducea, fašizam i civilizaciju u borbi protiv bolsjevičkih horda«.

U MARIBORU u blizini središta i gradskog parka na prodaju vila na ugodnom položaju; sa punim komforom. Za adresu obratiti se na upravu lista

VIJESTI IZ ORGANIZACIJA

USMENE NOVINE

Oml. sekcije istres u Zagrebu održavaju se u subotu u 8 sati u Žerjavićevoj 7 (dvorište). Biran program! ODOBOR.

PREDAVANJE V SOCI-MATICI

Ljubljana, 28. marca 1938. — Društvo Socia-Matica v Ljubljani: naznanja svojom članstvu prijateljem in vsem obštevam svojih predavani, da bodo imeli sosedski poslušali v soboto 2. aprila ob 9.15 v dvorani pri Levu odličnega predavatelja g. dr. Franca Vrčoca ki bo govoril so zlatih smereh mednarodnega razvoja. Predavatelj pojam v poljudni besedi glavno činiteeljso dobne mednarodne politike in opise v čem so konkretno kaže takozvana mednarodna kompleksiranost naših dni. Vstop k temu aktualnemu predavanju vsem prost.

PREDAVANJE »SLOGE« V JENENICAH

Jesenice, marca 1938. — Na društvenom sastanku 9. aprila ob 8 in 30 zvečer v saloni gostilne »Tavcar« bude nastavljen izv. Lado Božič, podpredsednik »Tabora« iz Ljubljane. Predaval bi »PO JILIGSKIM PLANINAM« IZ IV. ONSTRAN MEJE, na kar že ledaj opozorjamo člane in prijatelje društva; sa, hmo imeli prilike videti nad 130 slik iz naše lepe domovine.

PRIDREJTE »SLOGE« V KRANJU

Primorsko prevel... in podporo društvu »Sloga« v Kranju, vprizvi v soboto, dne 2. aprila t. l. ob 20 uri, v dvorani restoracije Semen v Kranju dr. Dolžarjevo-igro v treh delovih »Dobro va« a »Ker se igra veta iz življenja našega naroda na Goriškem, pridmo prijatelje in članstvo za čim večje udeležbo.

Istranin izlazi svakog tjedna u petak. — Broj na godinu. Orijen se računa u cijeni. Vlasnik i odgovorni urednik: Ernest Radetić, Zagreb, Krajiška ulica 12. Kat. — Tisk: Stećanica.